

Henriikka Toivanen ja Tiia Nieminen

PÄIVÄKOTI KUPERKEIKAN TOIMINTAKULTTUURIN
KEHITTYMINEN

Hoitotyön koulutusohjelma
2018

PÄIVÄKOTI KUPERKEIKAN TOIMINTAKULTTUURIN KEHITTYMINEN

Toivanen Henriikka ja Nieminen Tiia
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Marraskuu 2018
Sivumäärä: 40
Liitteitä: 4

Asiasanat: varhaiskasvatus, lapsilähtöisyys, moniammatillisuus, osallisuus, vuoro-
vaikutus

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa 01.10.2016 – 31.12.2017 toteutetun Nakkilan lasten Kuperkeikka -hankkeen vaikutuksia päiväkotikuperkeikan toimintakulttuuriin ja –tapoihin henkilökunnan kokemana. Tavoitteena on päiväkodin henkilökunnalle suunnatun kyselyn avulla tuottaa konkreettista tietoa Kuperkeikka-hankkeen vaikutuksista ja toimintakulttuurin kehittymisestä päiväkodissa. Vaikutuksia tarkastellaan työntekijöiden näkökulmasta tilaajan toiveesta. Rajaus tehtiin myös siksi, että hankkeen aikana henkilökunnalle on järjestetty koulutusta ja hankkeen tavoitteena on ollut nimenomaan kehittää henkilökunnan ja päiväkodin toimintatapoja. Hankkeen tarkoituksena oli vahvistaa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria, pedagogiikkaa ja pedagogiikan johtamista sekä edistää tietoperusteisuutta suunnittelussa ja päätöksenteossa ja tukea alueellista varhaiskasvatoimintaa. Lisäksi hankkeella haluttiin mahdollistaa uusien pedagogisten toimintasuunnitelmien kehittäminen ja toteuttaminen. Teemoja olivat lapsilähtöinen toiminta, huoltajien osallisuuden vahvistaminen, moniammatillinen yhteistyö, varhaiskasvatuksen siirtymien sekä inklusiota edistävien käytäntöjen kehittäminen, taidekasvatus ja kiusaamisen ehkäiseminen sekä varhainen puuttuminen.

Tutkimuskysymykset muotoutuivat alkukartoituksen teemojen mukaan lapsilähtöisyyden, huoltajien osallisuuden ja moniammatillisuuden ympärille. Vastaukset eriteltiin tutkimuskysymysten mukaisiin kategorioihin ja muunnettiin prosenttiyksiköiksi tulosten yksinkertaistamiseksi. Tutkimustulosten mukaan Kuperkeikka-hankkeen koettiin vaikuttaneen positiivisesti päiväkodin toimintakulttuuriin. Lasten osallisuuden päiväkodin toiminnassa miellettiin kohentuneen hankkeen myötä suurimmassa osassa kehitettävistä osa-alueista. Huoltajien osallisuus päiväkodin toiminnassa oli myös parantunut. Henkilökunta koki saaneensa hankkeen myötä lisää työkaluja haastavissa vuorovaikutustilanteissa toimimiseen sekä yhteistyöhön huoltajien kanssa. Moniammatillinen yhteistyö oli tehostunut hankkeen myötä ja päiväkodin sisäinen ja ulkoinen moniammatillisuus toimivampaa. Toisaalta vanhempainyhdistyksen perustaminen ei ollut vastaajien mielestä tuonut toivottavaa tulosta huoltajien osallisuuden lisäämisessä ja kiireen koettiin edelleen haittaavan lapsilähtöisyyden toteutumista.

THE DEVELOPMENT OF ACTIVITY MODELS IN THE DAY CARE CENTRE KUPERKEIKKA

Toivanen Henriikka and Nieminen Tiia

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Nursing

November 2018

Number of pages: 40

Appendices: 4

Keywords: early childhood education, child-oriented education, multi-professionalism, participation, interaction

The purpose of this thesis was to study the development project of activity models in Nakkila's day care centre Kuperkeikka 01.10.2016 – 31.12.2017. The aim is to produce practical information about the effects of the development project Kuperkeikka. This study was made from employee's point of view according to the employer's wishes. The decision was also based on the knowledge that during the project, employees were trained and the whole purpose of the project was to develop the working methods of the employees and pedagogic methods of day care centre Kuperkeikka. The themes of the development project include: child-oriented methods, strengthening of parent cooperation, multiprofessionalism, development of primary care transitions and inclusive methods, art education and furthermore prevention of bullying and early intervention.

The study questions are based on the themes of the previous study about Kuperkeikka's activity methods. They are formed of child-oriented methods, parent cooperation and multidisciplinary collaboration. The results were analyzed by placing them into different categories and changing them into percentages. This was made to simplify the results. According to the results, Kuperkeikka-project has affected positively to the methods and culture of the day care centre. Child-based methods were found to have developed after the project in what comes to most of the development areas. The cooperation with parents has improved. According to the results, employees feel like they have been given tools to handle challenging interactions and work together with parents. Multiprofessionalism is found to be more effective than before the project. On another note, the founding of parent's association has not improved the involvement of parents. Rush is also found to be a challenge for the future.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT.....	6
2.1	Kirjallisuuskatsaus.....	6
2.2	Kuperkeikka -hanke.....	6
2.3	Keskeiset käsitteet.....	8
2.3.1	Varhaiskasvatus.....	8
2.3.2	Vuorovaikutus..	9
2.3.3	Lapsilähtöisyys.....	12
2.3.4	Osallisuus.....	13
2.3.5	Moniammatillinen yhteistyö.....	16
2.4	Varhaiskasvatuksen ja toimintakulttuurin kehittäminen.....	18
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	20
3.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet.....	20
3.2	Tutkimuskysymykset.....	20
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	21
4.1	Tutkimuksen kulku.....	21
4.2	Aineistonkeruu.....	21
4.3	Aineiston analyysi.....	23
5	TULOKSET.....	24
5.1	Lapsilähtöinen toiminta.....	24
5.2	Huoltajien osallisuus.....	27
5.3	Moniammatillinen yhteistyö.....	29
6	POHDINTA.....	31
6.1	Johtopäätökset.....	31
6.1.1	Lapsilähtöinen toiminta.....	31
6.1.2	Huoltajien osallisuus.....	32
6.1.3	Moniammatillinen yhteistyö.....	33
6.2	Tutkimuksen luotettavuus.....	34
6.3	Tutkimuksen eettisyys.....	35
6.4	Opinnäytetyöprosessin arviointi.....	36
6.5	Jatkotutkimusaiheet.....	37
	LÄHTEET.....	38
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta (Opetushallituksen www-sivut n.d.). Varhaiskasvatus on ollut viime vuosien aikana suurten muutosten kohteena. Pedagogiset painotukset ovat muuntuneet ja teoreettinen perusta laajentunut, jonka vuoksi sen kehittäminen on tällä hetkellä erittäin ajankohtaista. (Kari-la, Kosonen & Järvenkallas 2017, 16-18; Roos 2016, 52.) Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa 01.10.2016 – 31.12.2017 toteutetun Nakkilan lasten Kuperkeikka -hankkeen vaikutuksia päiväkotiki Kuperkeikan toimintakulttuuriin ja –tapoihin työntekijöiden kokemana. Tavoitteena on päiväkodin henkilökunnalle suunnatun kyselyn avulla tuottaa konkreettista tietoa Kuperkeikka-hankkeen vaikutuksista ja toimintakulttuurin kehittymisestä päiväkodissa. Vaikutuksia tarkastellaan työntekijöiden näkökulmasta tilaajan toiveesta. Rajaus tehtiin myös siksi, että hankkeen aikana henkilökunnalle on järjestetty koulutusta ja hankkeen tavoitteena on ollut nimenomaan kehittää henkilökunnan ja päiväkodin toimintatapoja. (Uusitalo sähköposti 5.12.2017.)

Aihe valittiin valmiiden opinnäytetyöaiheiden joukosta ja aihevalintaan vaikutti työntekijöiden oma kiinnostus lasten ja nuorten hoitotyötä kohtaan. Vaikka hanke on toteutettu päiväkodissa, käytännön hoitotyössä varhaiskasvatus tulee sairaanhoitajalle mahdollisesti useammin vastaan sairaalassa tai muussa hoitolaitoksessa. Varhaiskasvatus on yksi osa lapsen hoitoa ja häntä hoitavassa moniammatillisessa tiimissä jokaisella on oma merkityksensä lapsen kasvun ja kehityksen tukijana. Varhaiskasvatuksen menetelmillä voidaan myös lievittää lapsen stressiä ja pelkotiloja sekä tuottaa lapselle iloa ja mielihyvää sairaalajakson aikana. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2009, 8-12.) Tutkimuksen pääteemat lapsilähtöinen toiminta, huoltajien osallisuus sekä moniammatillinen yhteistyö ovat läheisesti yhteydessä myös käytännön hoitotyöhön, etenkin lasten- ja nuorten hoitotyössä. Tutkimustulosten avulla saadaan tietoa, miten lapsilähtöinen toiminta, huoltajien osallisuus ja moniammatillinen yhteistyö kehittyivät hankkeen jälkeen ja samantapaisia kehittämishankkeita voitaisiin jatkossa soveltaa mahdollisesti myös käytännön hoitotyöhön, esimerkiksi sairaalaympäristössä. Tutkimuksen avulla saadaan myös lisää tietoa päiväkodin sisäisestä mo-

niammatillisuudesta sekä yhteyksistä erilaisiin ulkoisiin toimijoihin, kuten erilaisiin terveydenhuollon yksiköihin.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kirjallisuuskatsaus

Aiempaa tutkimusmateriaalia ja teoriapohjaa kartoitettiin kirjallisuuskatsauksella (LIITE 4), johon valikoituja tutkimuksia on tämän työn teoreettisissa lähtökohdissa tarkasteltu tarkemmin. Sisäänottokriteereiksi määriteltiin, että tutkimus on julkaistu vuoden 2007 jälkeen, eli tieto ei ole kymmentä vuotta vanhempaa. Kriteereinä oli myös, että tutkimus käsittelee varhaiskasvatusta sekä varhaiskasvatuksen lisäksi jotakin seuraavista aiheista: osallisuus, vuorovaikutus, lapsilähtöisyys tai moniammatillinen yhteistyö. Tutkimuksen tuli myös olla väitöskirjatasoinen tai artikkeli. Kirjallisuuskatsauksessa kävimme mielenkiinnosta läpi myös läheisimmin aiheeseemme liittyvät opinnäytetyöt, mutta niitä ei ole käytetty tässä tutkimuksessa teorian lähteenä. Poissulkukriteereitä olivat, että tutkimusta ei ole toteutettu päiväkotiympäristössä, tutkimus ei ole saatavilla tai se on maksullinen sekä jos tutkimus ei käsittele tutkimusaiheitamme tarpeeksi läheisesti. Kirjallisuuskatsauksessa käytettyjä tietokantoja olivat Finna.fi, EBSCO, Arto sekä opinnäytetöiden osalta Theseus.

2.2 Kuperkeikka -hanke

Nakkilan lasten Kuperkeikka -hanke on Päiväkoti Kuperkeikassa aikavälillä 01.10.2016 – 31.12.2017 toteutettu varhaiskasvatushanke (Uusitalo henkilökohtainen tiedonanto 23.1.2018; Nakkilan sivistyslautakunnan pöytäkirja 07.09.2016 § 66). Nakkilassa päiväkotitoiminnan kasvu ja muutos syksystä 2016 alkaen loivat tarpeen hankkeen toteuttamiselle. Hankkeen tarkoitus oli vahvistaa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria, pedagogiikkaa ja pedagogiikan johtamista sekä edistää tietoperusteisuutta suunnittelussa ja päätöksenteossa ja tukea alueellista varhaiskasvatustoimintaa. Hankkeen myötä oli tarkoitus mahdollistaa uusien pedagogisten toimintasuunni-

telmien kehittäminen ja toteuttaminen. Yhteistyökumppaneina hankkeessa ovat mukana Satakunnan ammattikorkeakoulu, Sataedun Nakkilan toimipiste sekä henkilökunnan kouluttajana toimiva Birgit Vuori-Metsämäki. (Nakkilan sivistyslautakunnan pöytäkirja 07.09.2016 § 66.) Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijat Hannele Kallio ja Noora Puhakka (2017) toteuttivat opinnäytetyönä tutkimuksen, joka selvitti Nakkilassa sijaitsevan päiväkotin Kuperkeikan toimintakulttuurin nykytilaa. Tavoitteena oli kartoittaa henkilökunnan osaamista ja kehittämistarpeita osana valtakunnallista Kuperkeikka -hanketta.

Nakkilan sivistyslautakunnan pöytäkirjan (2016) mukaan hankesuunnitelman kehittämistavoitteet ja aiheet kirjattiin seuraavasti:

1. Lapsilähtöinen toiminta
2. Toimintatapojen päivitys
3. Huoltajien osallisuuden vahvistaminen
4. Moniammatillinen yhteistyö
5. Varhaiskasvatuksen siirtymien sekä inklusiota edistävien käytäntöjen kehittäminen (Nakkilan sivistyslautakunnan pöytäkirja 7.9.2016, § 66.)

Lopulliset aiheet ja kehittämistavoitteet, joiden kautta toimintaa lähdettiin kehittämään, määriteltiin seuraavasti:

1. Lapsilähtöinen toiminta
2. Huoltajien osallisuuden vahvistaminen
3. Moniammatillinen yhteistyö
4. Varhaiskasvatuksen siirtymien sekä inklusioita edistävien käytäntöjen kehittäminen
5. Taidekasvatus
6. Kiusaamisen ehkäiseminen ja varhainen puuttuminen (Uusitalo 2018.)

Lapsilähtöistä toimintaa ja lasten ja hoitajien välistä vuorovaikutusta lähdettiin kehittämään muun muassa järjestämällä henkilökunnalle koulutusiltoja. Lapsia jaettiin pienempiin ryhmiin, jotta he tulisivat paremmin nähdyiksi ja kuulluiksi. Myös Ryh-

mäteraplay -tyylisiä toimintoja käytettiin apuna vuorovaikutuksen lisäämisessä. Huoltajien osallisuutta pyrittiin vahvistamaan muun muassa vanhempainyhdistystoiminnalla, vanhempainkahviloilla sekä erilaisilla tapahtumilla, kuten nukketeatterilla ja kevätretkellä. Moniammatillisuuden lisäämiseksi yhteistyötä sosiaalipuolen, kirjaston, neuvolan ja eri terveydenhuollon ammattihenkilöstön kanssa pyrittiin kehittämään. Myös yhteistyö päiväkodin ja Nakkilan paikallistoimijoiden sekä yrittäjien kanssa on ollut osa moniammatillisuuden ja kokonaisvaltaisen yhteistyön kehittämistä. Kiusaamisen ehkäiseminen ja varhainen puuttuminen sekä taidekasvatus ovat myös olleet osana Kuperkeikka-hanketta, mutta ne olivat sen verran erillään alkukartoituksen teemoista, joten päätettiin yhteisesti päiväkodin ja opinnäytetyön tekijöiden välillä jättää ne pois tästä loppukartoituksesta. (Uusitalo 2018.645)

2.3 Keskeiset käsitteet

2.3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on lapsen hoidosta, opetuksesta ja kasvatuksesta muodostuva, pedagogiikkaan painottuva kokonaisuus, joka tukee lapsen kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista, ja sitä voidaan järjestää päiväkotien lisäksi erilaisissa ympäristöissä, kuten perhepäivähoidossa tai kerhotoimintana. Jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Koulun aloitusta edeltävä esiopetus tuli velvoittavaksi elokuussa 2015, mutta lapsen osallistumisesta tätä edeltävään varhaiskasvatukseen päättävät vanhemmat. (Opetushallitus n.d.) Suunnitelmallinen toiminta on varhaiskasvatuksen kulmakivi. Perhepäivähoidossa ja päiväkodeissa jokaiselle lapselle laaditaan oma varhaiskasvatussuunnitelma. Paikalliset suunnitelmat laaditaan Opetushallituksen valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta. (Opetushallitus n.d.) Perusteet tukevat ja ohjaavat varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä. Ne myös turvaavat laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumisen koko Suomessa. (Opetushallitus 2016, 8.)

Varhaiskasvatuksella on todettu olevan lukuisia positiivisia vaikutuksia, joita voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta ja ulottuvuudesta. Hyötyjä on tarkasteltu

sekä yksilön, että yhteiskunnan näkökulmista ja ne ovat myös paljon yhteydessä toisiinsa. Varhaiskasvatuksesta voidaan puhua niin sanotusta investointinäkökulmasta, jossa varhaisvuosiin sijoittaminen ja varhaiskasvatuksen kehittäminen nähdään tehokkaana investointina. Perusteluina tälle on lasten varhaisvuosien intensiivinen kehitys ja oppiminen. Varhaiskasvatuksessa tehdyillä ratkaisuilla oletetaan olevan välitömiä ja pitkälle suuntautuvia vaikutuksia sekä yksilön, että yhteiskunnan kannalta. Investointinäkökulmasta tarkasteltuna ajatellaan, että varhaisvuosina lapsille muodostuu ns. inhimillistä pääomaa, jonka muuntautuu myös yhteiskunnalliseksi pääomaksi. Tällaisen pääoman rakentuminen on avuksi lapsille myös tulevaisuuden opinnoissa ja työelämässä. Tuottaen taloudellista kehitystä ja yhteiskunnan vakautta se tukee myös yhteiskunnan kehitystä. (Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017,11.)

Varhaiskasvatuksen on tutkimuksissa todettu edistävän lasten sosioemotionaalisten taitojen kehitystä, kielen- ja kognitiivisten taitojen kehitystä sekä parantavan kouluvalmiutta ja myöhempää menestystä opinnoissa (Karila 2016). Laadukas varhaiskasvatus luo edellytyksiä myös lasten monipuolisten vertaissuhteiden kehittymiselle, jotka ovat tärkeässä roolissa lasten hyvinvoinnille ja oppimiselle (Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017, 12). Edellä mainittujen positiivisten vaikutusten toteutuminen vaatii etenkin sen, että varhaiskasvatus on laadultaan korkeatasoista. Laadukkuudessa merkittävässä osassa on henkilöstön riittävä osaaminen, sillä varhaiskasvatuksen tavoitteet voivat toteutua vain, jos henkilökuntaa on tarpeeksi ja heidän osaamisensa on riittävällä tasolla. (Karila 2016.)

2.3.2 Vuorovaikutus

Vuorovaikutus voidaan määritellä vastavuoroiseksi kommunikaatioksi, joka tapahtuu kahden tai useamman ihmisen välillä. Se voi ilmetä esimerkiksi puheena tai erilaisina ääнинä, sanoina, eleinä, ilmeinä ja katseina. Siis käytännössä kaikkena, millä tavalla olemme toisten ihmisten kanssa. Vaikka puhuminen on yksi ihmissuhteen tärkeä kommunikointimuoto, ei kaikki vuorovaikutus tapahdu sanojen välityksellä. (Väestöliitto 2018, Suomen Mielenterveysseura n.d.) Kaikki toisten kanssa tapahtuva toiminta, kuten kaupassa käynti tai lasten yhteiset leikit ovat vuorovaikutusta. Vastavuoroisuus on keskeinen asia vuorovaikutuksessa ja onnistuneeseen vuorovaikutukseen tar-

vitaan kaikkien vuorovaikutuksessa olevien osapuolien panosta. (Suomen Mielenterveysseura n.d.)

Hyvä vuorovaikutus koostuu monesta asiasta. Myönteinen ja rakentava vuorovaikutus voi koostua esimerkiksi rohkaisusta ja kannustamisesta, läsnäolosta, tuen antamisesta, kuuntelemisesta sekä toisen huomioimisesta. Tekojen ei aina tarvitse olla suuria, vaan lämmin ja arvostava vuorovaikutus voi syntyä jo pienistä asioista. Tällainen vuorovaikutus synnyttää ihmisessä usein positiivisia tunteita ja lisää toiveikkuutta, kun taas tyly ja torjuva kohtaaminen synnyttää helposti ristiriitoja. (Suomen Mielenterveysseura n.d.) Ihmissuhteissa on tärkeää oppia ilmaisemaan itseään, mutta myös pysähtyä kuuntelemaan, mitä toisella on sanottavana. Ilman vuorovaikutusta ei voi tietää, mitä toinen ihminen ajattelee ja väärät johtopäätökset voivat johtaa väärinkäsityksiin ja konflikteihin ihmisten välillä. (Väestöliitto 2018.) Hyvään vuorovaikutukseen ei kuulu sen kontrolloiminen tai omien näkemyksien läpisaaminen. Ne lisäävät luottamuksen puutetta, manipulointia sekä syrjäytymistä ja estävät yhteisymmärryksen, luottamuksen ja osallisuuden syntymistä. Hyvää vuorovaikutusta voidaan kuvata prosessina, jonka etenemiseen kaikki osapuolet vaikuttavat. Tavoitteena on löytää yhteinen tapa ymmärtää tilanne ja toimia siinä, jolloin onnistutaan myös ajattelemaan yhdessä. Vuorovaikutustilanne antaa yksilölle mahdollisuuden oppia ja ymmärtää lisää. Kun antaa toisen vaikuttaa omiin näkemyksiinsä, herättää se taas vastapuolella luottamusta, kun hän kokee tulleensa kuunnelluksi ja arvostetuksi. (Keisala 2017.)

Hyvönen ym. (2014, 82-99) tutkivat esimerkkitapausten kautta vuorovaikutuksellisten ja lapsilähtöisten metodien toimivuutta aidoissa ympäristöissä ja niiden vaikutavuutta lasten tehokkaaseen oppimiseen. Tukeakseen lapsen tehokkuutta ja sitoutumista, etenkin lapsen ja opettajan väliseen vuorovaikutukseen tulisi kiinnittää huomiota. Vuorovaikutuksella on osansa myös itsetunnon ja -luottamuksen kehittämisessä. Havaittiin, että opettajat voivat tukea lapsen itseluottamusta, ja että lapset oppivat luottamuksesta omiin kykyihinsä havainnoimalla ja vertailemalla muiden onnistumisia tai tavoitteiden saavuttamista omaan suorituskyykyynsä. (Hyvönen ym. 2014, 82-99.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemassa raportissa Vaikuta varhaiskasvatukseen: Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia käsitellään lasten ja vanhempien näkemyksiä päivähoidosta. Raportti toimi apuna laajapohjaiselle työryhmälle, jonka tavoitteena oli valmistella päivähoitoa koskevien lakien uudistusta. Raportista vastaa neljän hengen asiantuntijaryhmä, jossa lasten osalta suunnittelusta, kuulemisesta ja raportoinnista vastasivat professorit Kirsi Karila ja Maarit Alasuutari sekä vanhempien osalta Kirsi Alila ja kasvatustieteiden kandidaatti Mervi Eskelinen. Tutkimukseen osallistui neljäkymmentäkahdeksan (48) 2-6 vuotiasta lasta sekä 11 266 vanhempaa, huoltajaa ja muuta vastaajaa. Raportti kuvaa heidän kuulemisensa tuloksia. (Alasuutari ym. 2014, 6-16.) Raportin mukaan suurin osa haastatelluista aikuisista oli sitä mieltä, että vuorovaikutus henkilökunnan ja lasten välillä on lämmintä. Lapsille tärkeäksi varhaiskasvatuksessa osoittautui toisten lasten kanssa eläminen ja toimiminen. Johtopäätöksissä todettiin, että olennaista varhaiskasvatuksen lainsäädäntötyössä on luoda lasten keskinäistä vuorovaikutusta edistäviä puitteita. (Alasuutari ym. 2014, 26-84.)

Holkeri-Rinkinen (2009) on tarkastellut tutkimuksissaan lasten ja aikuisten välistä vuorovaikutusta päiväkodissa. Tutkimuksissa tuli esille, että aikuisen ollessa vuorovaikutuksen käynnistäjä, oli hän usein myös sitä eteenpäin vievä, hallitseva osapuoli. Lapsen käynnistäessä vuorovaikutuksen ei lapsen rooli ollutkaan tässä suhteessa sama, vaan useissa tapauksissa myös tällöin aikuinen oli hallitseva osapuoli. Tämä oli kuitenkin myös myönteinen asia sen suhteen, että tällöin keskustelut myös jatkuivat pidempään ja aikuisen lyhyet vastaukset rohkaisivat lasta jatkamaan keskustelua. Poikkeuksen aikuisen hallitsevaan asemaan vuorovaikutustilanteessa toi leikin maailma, jolloin aikuiset antoivat leikin kulkea eteenpäin pääasiassa lapsen ehdoilla. Lapsi saatetaan usein nähdä taidoiltaan ja tiedoiltaan keskeneräisenä. Lapsella on kuitenkin jo hallussa runsaasti erilaista tietoa, joka voidaan nähdä vuorovaikutusta rikastavana voimavarana ja keinona osoittaa lapselle, että hän on ainutlaatuinen omine kokemuksineen. Lapsilla on runsaasti asioita, joita he toivovat saavansa jakaa aikuisen kanssa, mutta kilpailu huomiosta oli toisinaan kovaa ja etenkin isommissa lapsiryhmissä puheenvuoroa oli vaikea saada. Holkeri-Rinkinen nostaa esille, että kuten varhaiskasvatussuunnitelman perusteissakin mainitaan, varhaiskasvatuksen perustana on hyvinvoiva lapsi. Hyvinvoiva lapsi koee olevansa arvostettu, tulee hy-

väksytyksi omana itsenään ja kokee itsensä nähdyksi ja kuulluksi. Etenkin viimeiseksi mainittuun tuovat päiväkotien nykyiset suuret ryhmäkoot paljon haasteita. (Holkeri-Rinkinen 2009, 212-219.)

2.3.3 Lapsilähtöisyys

Lapsilähtöisyys on 1990-luvun alussa yleistynyt termi, jolla on monia eri tulkintoja. Yhdistävä tekijä eri tulkinnoille on, että kasvatuksen ja opetuksen käytännöt perustellaan lapsesta käsin. Lapsilähtöisyyttä voidaan pitää kehiteltynä versiona lapsikeskeisyydestä tai sen alakäsitteenä. Kokonaisvaltaisesti se voidaan määrittellä pyrkimykseksi ymmärtää lasta ja haluksi rakentaa lasta aktivoiva opetus sen mukaan, mitä lapsen kehitysvaiheista tiedetään ja havaitaan. Yhden käsityksen mukaan se tarkoittaa sitä, että aloite lähtee lapsesta. (Paalasmaa 2014, 59-63.) Jantusen (2011, 6) mukaan aidon lapsilähtöisyyden toteutuminen on sitä, että lapsi saa olla lapsi lapsen maailmassa. Se edellyttää sitä, että aikuinen pystyy hoitamaan roolinsa ja määrittämään lapselle rajat ja rytmin, jotka kantavat lasta päivästä toiseen ja tuovat hänelle turvaa (Jantunen 2011, 6). Paalasmaa (2014, 64) on eritellyt lapsilähtöisyyteen liittyvät eri painotukset seuraavasti:

1. Lapsuuden ja luonnon kunnioittaminen
2. Kehitysvaihetheoria ja ikäkausiopetus
3. Aktiivisuus ja toiminnallisuus, kuten leikki, taide & tekemällä oppiminen
4. Oppimisympäristön uudelleen tulkinta
5. Kriittisyys numeroarviointia, vertailua ja kilpailua kohtaan

Lapsilähtöistä pedagogiikkaa voidaan pitää yhtenä tärkeimmistä suomalaisen varhaiskasvatuksen laatuksiteereistä. Valmiiden toimintamallien ja -tapojen sijaan lapsia kuunnellaan ja heidän toiveensa, tarpeensa ja tapansa huomioidaan. (Roos 2016, 52.)

Ihmiseksi kasvamiseen tarvitaan siis rakkauden lisäksi myös rajoja ja vastoinkäymisiä. Joskus lapsilähtöisyys tulkitaan väärin ja lapset otetaan kumppaneiksi päättämään asioista, jotka kuuluvat aikuiselle. Tällöin lapsista voi tulla vastuuttomia ja narcissisia. Tällaisia tilanteita voi syntyä esimerkiksi niin kutsutusta curling- vanhem-

muudesta, jolloin vanhempi lakaisee lapsensa tieltä kaikki ikävät asiat eikä lapselle näin synny vastoinkäymisen kokemuksia. Tällaista kasvatustapaa toteuttavat usein sellaiset henkilöt, jotka kokevat kasvatustilanteet, kiellot ja rajoitukset ikäviksi. Lapsilähtöisyys voidaan siis ymmärtää joskus myös niin, että se tarpeettomasti kaventaa aikuisen auktoriteettia ja aktiivisuutta kasvatuksessa. (Paalasmaa 2014, 61.)

Uusi varhaiskasvatustalaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet painottavat aiempaa enemmän lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen. Laissa on huomioitu myös lapsen oikeus tasa-arvoon, syrjimättömyyteen ja lapsen näkökulmien huomioon ottaminen. (Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017, 19.) Alasuutarin ym. (2014, 27) tekemässä tutkimuksessa suuri osa haastatelluista aikuisista oli sitä mieltä, että varhaiskasvatusta suunnitellaan lapsen tarpeiden pohjalta ja lapset huomioidaan yksilöllisesti. 76% vastaajista koki, että tarvittaessa lapsi saa yksilöllistä tai erityistä tukea. Myös lapsen äidinkieli ja kulttuuritausta otettiin hyvin huomioon varhaiskasvatustyössä.

2.3.4 Osallisuus

Osallisuuden tunne syntyy, kun ihminen kokee olevansa osallisena jossakin yhteisössä, esimerkiksi opiskelun tai harrastustoiminnan kautta (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017; Suomen Mielenterveysseura n.d.). Myös mahdollisuus päättää omaa elämää koskevista edistää yhteisöön kiinnittymistä. Yhteisössä osallisuus on muun muassa sen jäsenten välistä arvostusta, luottamusta ja tasavertaisuutta. Osallisuus antaa myös mahdollisuuden yksilölle vaikuttaa omassa yhteisössään. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017.) Osallistumista ja yhteistyökykyä tarvitaan yhdessä toimimiseen. Joukkoon osallistuminen edellyttää toisen roolin ja paikan ymmärtämistä sekä luottamusta, että tulee itsekin ymmärretyksi. Hyväksyvä ja mukaan ottava asenne ovat tärkeitä lähtökohtia hyvään yhteenkuulumisen kykyyn. (Suomen Mielenterveysseura n.d.)

Erilaiset rutiinit ja toimintatavat ovat vahvasti esillä päiväkotiarjessa, ja niillä on tärkeä tehtävä toiminnan ja arjen kulun ohjaamisessa. Lapsen osallisuuden mahdollisuudet vaihtelevat sen mukaan, miten hän toimintatapojen päättämiseen pääsee osallistumaan; toiset tavat ovat aikuisten päättämiä ja toisiin lapset saavat vaikutusmah-

dollisuuksia. On todettu, että monesti päiväkotiryhmä pyrkii instituutiona istuttamaan lapsen niin sanottuun tavalliseen päiväkotilapsen muottiin. Siitä huolimatta, että lapsen osallisuuden vahvistuminen nähdään nykypäivänä yhtenä kasvatuksen keskeisenä tavoitteena, usein aikuinen päättää toiminnasta ja lapsen oletetaan sopeutuvan määräksiin sen sijaan, että hän osallistuisi niiden määrittämiseen. Osallisuuden periaatteiden mukaan lapsi nähdään aktiivisena toimijana, jolla on oikeus ja tarvittava tieto vaikuttaa omaan elämäänsä. Tavoitteena osallisuudella on kasvattaa aktiivisia, ajattelevia lapsia, jotka luottavat itseensä ja ottavat toiset huomioon. Periaatteet ja tavoitteet ovat kuitenkin suuressa ristiriidassa sen kanssa, että lapsi ei saa osallistua päätöksentekoon, sillä edellä mainitut ominaisuudet eivät pääse kehittymään, jos aina mukaudutaan aikuisten päätöksiin. Niitä opitaan harjoittelemalla vastuun ottamista ja sen kantamista, johon aikuisen tulisi lasta rohkaista. Osallisuus linkittyy vahvasti myös vuorovaikutuksen käsitteeseen, sillä osallisuus paikantuu osaksi lasten ja aikuisten välistä kanssakäymistä ja vuorovaikutusta. Vuorovaikutuksen voidaan käytännössä ajatella olevan osallisuuden perusta siinä, missä se toimii perustana kasvatukselle ylipäänsä. Lapsen voidaan ajatella kokevan aitoa osallisuutta vain silloin, kun aikuiset tavoittavat hänen näkökulmansa asioihin. (Roos 2016, 54-56.)

Alasuutarin ym. (2014, 27-36) toteuttamasta tutkimuksesta selvisi, että vanhempien mielestä lasten kuulemisessa ja osallisuudessa on parannettavaa päivähoitossa. Lapsia ei välttämättä kuulla, eikä lapsella ole mahdollisuutta osallistua toiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun. Arvot osoittautuivat kokonaisuudessaan mataliksi vanhempien osallisuutta ja kasvatusyhteistyötä käsittelevissä kysymyksissä, eivätkä vanhemmat koe voivansa osallistua toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen juurikaan. Vastaajat kokivat myös, että tiedonsaanti ei aina ole riittävää ja yhteistyön muodot eivät ole tarpeeksi monipuolisia. Yhteistyö muuten koettiin kuitenkin riittäväksi. Lasten haastatteluiden tulokset osoittivat, että kokonaisuudessaan lasten osallisuutta varhaiskasvatuksessa kannattaa pyrkiä lisäämään, vaikka lasten kuuleminen ja heidän näkökulmiensa vieminen käytäntöön vaatii myös henkilökunnan ammattitaitojen kehittämistä. (Alasuutari ym. 2014, 87.)

Myös Virkki (2015, 5) käsittelee väitöskirjassaan varhaiskasvatusta toimijuuden ja osallisuuden edistäjänä. Tutkimukseen käytettiin sekä lasten, että kasvattajien aineis-

toja, jotka kerättiin muun muassa lapsien ja kasvattajien haastatteluina. Päiväkodin erilaisten osallisuuden maailmojen mukaan lapsille muodostuu erilaisia toimijuuksia. Leikit ja pelit muodostavat lasten keskinäisen osallisuuden ja lasten kokemusten mukaan ne ovat foorumeita lasten aktiiviselle osallisuudelle ja osallistumiselle. Juuri leikeissä ja ulkoilun aikana lapset kokivat, että he voivat päättää ja toimia yhdessä kavereiden kanssa melko itsenäisesti. Mahdollisuudet tehdä päätöksiä ja valintoja vaikuttivat lasten kokemuksiin osallisuudesta ja myös tietoisuus valinnanmahdollisuuksista edisti näitä kokemuksia. Tärkeä tekijä lasten osallisuuden kokemusten syntymisessä on kasvattajien halu antaa lapsille tilaa sekä itsenäiseen, että yhteiseen päätöksentekoon. Itsemääräämisoikeus ja omaehtoisuus korostuivat kaikkien lasten kokemuksissa. Kasvattajat rinnastivat lasten osallisuuden ja mahdollisuuden muovata päiväkodin toimintaa lapsilähtöisyyden käsitteeseen. Käsitteenä se oli heille myönteinen ja kasvattajat kokivat, että lapset saavat osallisuuden kokemuksia silloin, kun he itse kasvattajina luovat suotuisan ilmapiirin kasvun ja kehityksen tukemiseen. Kasvattajat kuuntelivat lasten toiveita ja lasten valinnan mahdollisuudet sekä leikki yhdistettiin läheisesti lapsilähtöisyyden käsitteeseen. (Virkki 2015, 103-113.)

Myös Kankaan (2016, 56-64) tutkimuksissa kasvattajat pitivät tärkeinä lasten näkemysten kuulemista, korostivat lasten oikeuksien ja mielipiteiden ilmaisemista sekä mahdollisuutta tehdä aloitteita. Ympäristöllä on suuri merkitys lasten osallisuuden tehostamisessa, jonka vuoksi osallistavia käytäntöjä tukevan ilmapiirin luominen on ensiarvoisen tärkeää. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että ilmapiirin ja ympäristön tulee olla vakaa ja muuttumaton, vaan avoin ja dynaaminen, jossa lapset voivat tutkia ja saada mielekkäitä kokemuksia vuorovaikutuksessa sosiaalisen ja fyysisen ympäristön kanssa. Positiivinen ja kannustava ilmapiiri tukee lasten ilon ja osallisuuden kokemuksia. Virkki (2015, 147) toteaa, että lasten osallistuessa toiminnan suunnitteluun ja toimintaympäristön muokkaamiseen yhdenvertaisina on kyse demokratiakasvatuksesta ja yhteisöllisyydestä. Tällöin lapsilla on mahdollisuus kasvaa vastuuseen koko yhteisön hyvinvoinnin edistämisestä sekä tietoisiksi omista vaikutusmahdollisuuksistaan.

2.3.5 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillista yhteistyötä on kuvattu niin sanotuksi sateenvarjo-käsitteeksi, joka sisältää monia erilaisia ja eritasoisia ilmiöitä. Työympäristöstä riippumatta moniammatillisessa yhteistyössä korostuvat asiakaslähtöisyys, tiedon ja näkökulmien koaminen yhteen, vuorovaikutuksellinen yhteistyö, rajojen ylitykset ja verkostoituminen. (Isoherranen 2005, 13-14.) Moniammatillista yhteistyötä on lähdetty kehittämään ratkaisuna tiedon ja taidon yhtenäistämiseen. Tietoa on ollut, mutta se on ollut liian hajanaista ja vaikeasti saavutettavaa. Yhteisen tiedon muodostaminen on siis moniammatillisen yhteistyön päätavoitteita ja myös sen suurimpia haasteita. Tavoitteena ei ole vain kerätä tietoa yhteen vaan myös käsitellä sitä yhdessä. (Isoherranen 2012, 122.)

Väitöskirjassaan Isoherranen (2012, 115) tuo esiin yksilöasiantuntijuutta korostavan työtavan ja moniammatillisen työtavan perustavat erot. Perinteisessä yksilöasiantuntijuutta korostavassa mallissa asiantuntijuus määrittelee yksilön roolin ja aseman työyhteisössä. Tällöin työntekijän henkilökohtaisia taitoja, motivaatiota ja resursseja ei välttämättä huomioida. Moniammatillinen yhteistyö taas toimiessaan tunnistaa eri asiantuntijoiden osaamisen ja roolin. Tällöin yksilön asema työyhteisössä on joustava, perustuen sovitusti taitoihin, motivaation, ja tiimityön vaatimuksiin. (Isoherranen 2012, 122.)

Sosiaali- ja terveysalan asiakastyössä moniammatillinen yhteistyö voidaan määritellä työskentelyksi, jossa eri asiantuntijat yhteistyössä huomioivat ja hoitavat asiakasta kokonaisuutena. Työmallissa, jossa moniammatillinen yhteistyö toteutuu, on yhteinen tiedonjako välttämätöntä sekä keskustelu ja päätöksenteko kokonaisvaltaista ja yhdessä toteutettua. Ihanteellisimmillaan moniammatillista yhteistyötä toteuttava työtiimi jakaa tietoa keskenään ja asiakkaan kanssa ymmärrettävästi, ottaa vastaan ja antaa ohjeita ja opastusta toinen toiselle ja pyrkii ottamaan yhteistä vastuuta. (Isoherranen 2005, 16-17.)

Toimiakseen moniammatillinen yhteistyö vaatii asiantuntijalta myös omaa, ammatillista vastuuta. Vastuualueet on usein jaettu tiimin kesken ja jokainen sen jäsen kantaa

ammattillisen osavastuunsa. (Isoherranen 2012, 115.) Asiantuntijuuden jakautuessa yhä pienemmille ja spesifisimmille osaamisalueille, yhteisvastuun rooli korostuu moniammatillisessa tiimissä. Hyvin toimivassa yhteistyössä vastuu on kollektiivista ja kognitiivista eli se jakautuu kaikille tiimin jäsenille. Päätöksiä tehdään neuvottelujen ja kompromissien tuloksena, joissa on huomioitu monia erilaisia tekijöitä ja arvoja ja etsitty parasta mahdollista ratkaisua sen hetkiseen tilanteeseen. Kun tavoite on asetettu yhdessä, sen toteuttamisesta otetaan myös vastuu yhdessä. (Isoherranen 2012, 118).

Väitöskirjassaan Isoherranen (2012, 130-131) pohtii moniammatillista työtapaasiakaslähtöisyyden ja kommunikaation edistäjänä. Verrattaessa yksilöasiantuntijuutta korostavaa työtapaasi moniammatilliseen yhteistyötapaan, merkittävä ero on osallistavassa kommunikaatiossa. Moniammatillisen yhteistyön tavoitteena on purkaa hierarkiaa eri asiantuntijoiden välillä ja sallia tiedon ja mielipiteiden tuomista yhteen. Näin saadaan myös asiakkaan näkemykset, kokemukset ja ääni mukaan päätöksentekoon. Tämä on ollut myös tavoitteena Kuperkeikka -hankkeessa.

Varhaiskasvatuksessa tehdään paljon yhteistyötä lapsen huoltajien kanssa. Vastuu yhteistyön suunnitelmallisuudesta ja toteutuksesta kantavat varhaiskasvatuksen järjestäjät. Yhteistyön merkitys korostuu siirtymävaiheissa, kuten lapsen tullessa ensimmäistä kertaa varhaiskasvatuksen palveluihin. Lapsen huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön suunnitteluun ja kehittämiseen yhteistyössä henkilökunnan ja lapsen kanssa. Huoltajien verkostoitumisen ja yhteistoiminnan, kuten esimerkiksi järjestömaisestä toiminnan, on todettu vahvistavan yhteisöllisyyttä ja tukevan myös henkilöstön työtä. (Opetushallitus 2016b, 32-33.) Varhaiskasvatuksen piirissä moniammatillinen yhteistyö tapahtuu muiden terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen toimijoiden, kuten lastensuojelun ja neuvolan kanssa. Yhteistyön monialaisuus on nimenomaan varhaiskasvatuksen järjestäjien vastuulla. Varhaiskasvatustilain mukaan kunnalla on varhaiskasvatusta järjestäessään vastuu toimia monialaisessa yhteistyössä ja luotava tarvittavat moniammatilliset yhteydet. (Opetushallitus 2016b, 33-34.)

2.4 Varhaiskasvatuksen ja toimintakulttuurin kehittäminen

Kuten hoitotyössä, myös varhaiskasvatuksessa olosuhteet muuttuvat ja vanhat käytännöt vaativat päivitystä uusiin, parempiin käytäntöihin. Vuosien saatossa varhaiskasvatuksen pedagogiset painotukset ovat muuntuneet ja teoreettinen perusta laajentunut. Varhaiskasvatuksen kehittäminen on ajankohtainen asia etenkin siksi, että se on ollut viime vuosien aikana suurten muutosten kohteena. Varhaiskasvatuksen viitekehystä on uudistettu lakimuutosten, varhaiskasvatuksen ohjauksen ja toimintaa ohjaavan asiakirjan muutosten osalta. Varhaiskasvatuslaki muuttui 1.8.2015, kun lainsäädännön ensimmäinen vaihe astui voimaan. Lain uudistamisen tarpeista oltiin tietoisia jo hyvin pitkään ja viimein perustettiin työryhmä, joka teki töitä lain uudistamiseksi kahden vuoden ajan vuosina 2012-2014. (Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017, 16-18; Roos 2016, 52.) Varhaiskasvatuslain toisen osan kehittäminen jatkui vielä lain muutoksen jälkeen ja 6.2.2018 Opetus- ja kulttuuriministeriö laati luonnoksen uudesta varhaiskasvatuslaista hallitukselle esitettäväksi. Eduskunta sai lakiesityksen käsittelyyn huhtikuussa 2018 käsittelyyn ja uuden lain pitäisi näillä näkymin astua voimaan 1.8.2018. (Opetusalan ammattijärjestö n.d.)

Opetushallituksen laatimassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa tuodaan esille toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuslaissa säädetään, että varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta edistääkseen varhaiskasvatuksen laatua, tunnistaakseen toiminnan vahvuuksia sekä nostaakseen esiin kehittämistarpeita ja kehittääkseen niitä. Henkilöstön itsearvioinnilla on keskeinen rooli varhaiskasvatuksen laadun kehittämisessä ja ylläpitämisessä. Arvioinnin kohteena voi perusteiden mukaan olla esimerkiksi henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, ryhmän ilmapiiri, pedagogiset työtavat, toiminnan sisältö tai oppimisympäristö. (Opetushallitus 2016, 60.) Kuperkeikka -hanke on osa varhaiskasvatuksen toiminnan arviointia ja kehittämistä päiväkotit Kuperkeikassa. Puhakan ja Kallion (2017, 11) toteuttama Kuperkeikka -hankkeen alkukartoitus toi päiväkodille tietoa käytäntöjen nykytilasta ja kehittämistarpeista, ja tämä opinnäytetyönä toteutettava loppukartoitus taas tuo päiväkodille tietoa kehittämistoiminnan vaikutuksista ja sitä voidaan käyttää myöhemmin osana kehittämistoiminnan arviointia.

Yhtenä keskeisenä varhaiskasvatuksen kehittämishankkeena on Opetus- ja kulttuuriministeriön tilaama selvitys Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030. Raportti on kolmen asiantuntijan, Kirsti Karilan, Tuomas Kososen ja Satu Järvenkallan laatima ja se sisältää selvityksen seuraavista aiheista; varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostaminen, varhaiskasvatuksessa tarvittava osaaminen, koulutuksen kehittämistarpeet sekä päiväkodin henkilöstörakenne Suomessa. Edellä mainitut aiheet ovat olleet kehittämisen tarpeessa jo pitkään. Suomalaislasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on huomattavasti alhaisempaa, kuin muiden EU- ja Pohjoismaiden lasten osallistuminen. Selvityksen tavoitteena oli esittää, miten lasten osallistumisastetta varhaiskasvatukseen saadaan nostettua, millä aikataululla se toteutetaan ja mikä on alustava kustannusarvio. Selvityksessä käsiteltiin myös varhaiskasvatuksen taloudellista ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä sitä, miten vaikuttavuutta voitaisiin Suomessa tutkia ja seurata. Selvitykseen tehtiin esitys varhaiskasvatuksessa tarvittavasta osaamisesta, koulutuksen kehittämistarpeista ja päiväkodin henkilöstörakenteesta, jolla voidaan toteuttaa laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttaminen päiväkodeissa. (Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017, 10-15.)

Kuten jo aiemmin todettiin, varhaiskasvatuksessa laadukkuudessa merkittävässä osassa on henkilöstön riittävä osaaminen. Varhaiskasvatuksen tavoitteet ovat toteutettavissa vain, jos henkilökuntaa on tarpeeksi ja heidän osaamisensa on riittävällä tasolla. (Karila 2016.) Koiviston (2007, 56) mukaan kasvattajien toimintaa ohjaavat periaatteet voivat olla joko tietoisia tai tiedostamattomia ja ne muodostuvat kasvattajan teoreettisen tietämyksen ja käytännön tiedon pohjalta. Ammatillinen kehittyminen edellyttää kasvattajilta omaa toimintaa ohjaavien periaatteiden hahmottamista ja niiden lisääntyvää tiedostamista. Jokaisen kasvattajan henkilökohtainen käsitys kasvattamisesta ja kasvamisesta sekä opettamisesta ja oppimisesta on kaiken opetus- ja kasvatustyön taustalla. Yhteisöllisyys ja yksilöllisyys ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään; yhteinen toiminta-ajatus perustuu yksilöiden ajattelulle, joka taas muodostuu yhteisön toiminta-ajatuksen pohjalta. Samoin kun yksilö luo mielikuvan siitä, mitä hän haluaa tai aikoo tehdä, on myös yhteisöllä visio siitä, miten halutaan toimia. Yksilöllistä prosessia voidaan tässä kuvata kasvattajan omaa toimintaa ohjaavien periaatteiden hahmottamisena ja yhteisöllistä prosessia päiväkodin toimintakulttuurin kehittämisenä. (Koivisto 2007, 54-56.) Tässä opinnäytetyössä halutaan tutkia

päiväkodin toimintakulttuurin kehittymistä Kuperkeikka- hankkeen jälkeen ja tutkimuksessa aineisto kerättiin päiväkodin henkilökunnalta, joten Koiviston pohdinta ammatillisesta kehitymisestä suhteessa toimintakulttuurin kehittymiseen on hyvin rinnastettavissa aiheeseen. Toimintakulttuurilla tarkoitetaan yhteisön vuorovaikutuksessa omaksuttua yhteistä toiminta- ja ajattelumallia, joka heijastuu yhteisön ajattelussa, toiminnassa ja päätöksenteossa. Ominaista toimintakulttuurille on sen omat normit, arvot ja toimintatavat. Se perustuu yhteisön toiminta-ajatukselle sekä yhteisön omiin, tiettyihin arvoihin. Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää yhteisön tietoisuuden nostamista ja muutokset vaativat tapahtuakseen laajaa yhteisöllistä sitoutumista. (Koivisto 2007, 56-57.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

3.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa 01.10.2016 – 31.12.2017 toteutetun Nakkilan lasten Kuperkeikka -hankkeen vaikutuksia päiväkotiki Kuperkeikan toimintakulttuuriin ja –tapoihin henkilökunnan kokemana. Tavoitteena on päiväkodin henkilökunnalle suunnatun kyselyn avulla tuottaa konkreettista tietoa Kuperkeikka-hankkeen vaikutuksista ja toimintakulttuurin kehitymisestä päiväkodissa. Vaikutuksia tarkastellaan työntekijöiden näkökulmasta tilaajan toiveesta. Rajaus tehtiin myös siksi, että hankkeen aikana henkilökunnalle on järjestetty koulutusta ja hankkeen tavoitteena on ollut nimenomaan kehittää henkilökunnan ja päiväkodin toimintatapoja. (Uusitalo sähköposti 5.12.2017.)

3.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksessa keskitytään selvittämään, miten päiväkotiki Kuperkeikan toimintatavat ovat kehittyneet Kuperkeikka -hankkeen jälkeen. Tutkimuskysymysten aiheet muotoitettiin Puhakan ja Kallion (2017) tekemän alkukartoituksen pohjalta.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Miten lapsilähtöinen toiminta on kehittynyt Kuperkeikka -hankkeen jälkeen?
2. Miten huoltajien osallisuus on kehittynyt Kuperkeikka- hankkeen jälkeen?
3. Miten moniammatillinen yhteistyö on kehittynyt hankkeen jälkeen?

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen kulku

Tutkimusta aloitettiin opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa syksyllä 2017, jolloin tutustuttiin aiheeseen ja määriteltiin alustavasti tutkimuskysymyksiä. Varsinainen tutkimuksen toteuttamisprosessi alkoi alkuvuodesta 2018, jolloin tutkimussuunnitelma hyväksyttiin ohjaavan opettajan toimesta. Tämän jälkeen haettiin tutkimuslupaa (LIITE 1) ja allekirjoitettiin opinnäytetyösopimus Satakunnan ammattikorkeakoulun, työn tekijöiden sekä päiväkotiki Kuperkeikan kesken. Tutkimuskysymysten pohjalta alettiin alkukeväästä suunnittelemaan kyselylomaketta, jolla tutkimusaineisto kerättäisiin. Tutkimuskysymysten aiheet jäljittelevät Puhakan ja Kallion (2017) tekemän alkukartoituksen teemoja. Tutkimuksen kohteina heillä oli muun muassa päiväkodin toimintatavat, lapsilähtöisen toiminnan nykytila, lasten ja huoltajien osallisuuden toteutuminen, henkilökunnan, lasten ja vanhempien välinen vuorovaikutus sekä moniammatillisen yhteistyön toteutuminen. Teemoista ja kehitetyistä aiheista kävimme vielä keskustelua päiväkodin johtaja Marjo Uusitalon kanssa, jonka jälkeen kysymykset muotoutuivat vielä hieman paremmin omaan aiheeseemme sopiviksi. Aineistonkeruuta ja analyysivaihetta esitellään tarkemmin seuraavissa kappaleissa.

4.2 Aineistonkeruu

Tutkimusaineisto kerättiin aikavälillä huhtikuu-kesäkuu 2018. Aineistonkeruumenettelmänä toimi päiväkotiki Kuperkeikan henkilökunnalle kohdennettu kyselylomake (LIITE 3), jossa tutkittavat asiat eriteltiin kehittämishankkeen eri osa-alueisiin. Osa-

alueet olivat lapsilähtöinen toiminta, huoltajien osallisuus ja moniammatillinen yhteistyö. Kysymyksiä kustakin osa-alueesta oli 4-8. Kyselylomakkeessa käytettiin 5 portaista Likertin-asteikkoa, jossa vastaajat saivat valita omaa mielipidettään parhaiten kuvaavan vaihtoehdon. Likertin asteikkoa käytetään mielipideväittämissä, jonka vuoksi se soveltui hyvin käytettäväksi aineistonkeruussa (Heikkilä 2010, 53). Vaihtoehtoina olivat vastaukset täysin eri mieltä, jokseenkin eri mieltä, en osaa sanoa, jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä. Kyselylomakkeen osa-alueiden väittämät määriteltiin alkukartoituksessa nousseiden kehittämistarpeiden pohjalta, sillä haluttiin tutkia etenkin näiden kehittämistarpeiden muutosta Kuperkeikka -hankkeen jälkeen. Näin ollen vastaajia pyydettiin arvioimaan osa-alueiden väittämien kehittymistä Kuperkeikka-hankkeen jälkeen, jotta tuloksia voidaan verrata kehittämistarpeisiin. Kyselylomakkeessa ei kysytty erikseen vastaajien taustatietoja, sillä tiedettiin, että vastaajat ovat Kuperkeikka- hankkeen aikana koulutukseen osallistuneita päiväkodin työntekijöitä. Loppukartoituksessa arvioidaan myös pääasiallisesti hankkeen vaikutuksia, eikä yksilöiden taustatiedoilla näin ollen ole tässä tutkimuksessa merkitystä.

Kyselylomake tarkistutettiin ensin opinnäytetyötä ohjaavalla opettajalla, jonka jälkeen se lähetettiin vielä tarkastettavaksi päiväkodin johtaja Marjo Uusitalolle. Kun kyselylomake oli hyväksytty molempien tahojen osalta, se tulostettiin ja toimitettiin vastaajille saatekirjeineen (LIITE 2) M. Uusitalon toimesta toukokuun alussa. Kyselylomaketta ei päädytty testaamaan etukäteen toisella vastaajamateriaalilla, sillä kyseinen hanke oli päiväkodin oma, ja ulkopuolisten olisi näin ollen lomaketta ja sen kysymyksiä vaikea arvioida. Tämän vuoksi päädyttiin siihen, että päiväkodin johtajalla Marjo Uusitalolla on hyvät valmiudet tehdä tarvittava arviointi lomakkeen ja sen sisällön suhteen. Vastausajaksi sovittiin yksi kuukausi.

Vastauksia saatiin 15 kappaletta (n=15). Henkilökunnan jäseniä, eli havaintoyksiköitä, oli tutkimuksen aikana päiväkodissa 21 (N=21). Vastausprosentiksi saatiin näin ollen 71%. Havaintoyksiköiden määrällä on vaikutusta siihen, miten tarkkoja tuloksia voidaan esittää ja pienessä perusjoukossa jo yhden henkilön vastauksella on jo suuri vaikutus prosenttilukuihin (Heikkilä 2010, 75). Perusjoukko koostuu tässä tut-

kimuksessa päiväkodin henkilökunnan jäsenistä, ja vastausprosentti oli kohtuullisen hyvä.

4.3 Aineiston analyysi

Tämä tutkimus on laadultaan kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, johon on yhdistetty kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen menetelmiä. Määrällisen tutkimusmenetelmän avulla etsitään vastauksia kysymyksiin: Kuinka paljon ja Miten usein? Menetelmän avulla saadaan yleistä tietoa muuttujien välisistä suhteista ja eroista. (Vilka 2007, 13.) Laadullinen tutkimus painottaa kokemustietoa ja tutkittavassa ilmiössä osallisina olevien kokemuksia käytetään tutkimusmateriaalina. Siinä missä kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkijat pysyvät tutkittavan ilmiön ulkopuolella yleistääkseen tutkimustuloksia, kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija pyrkii syventymään tutkimusaiheeseen ja vastaamaan kysymykseen: miksi? Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei yleensä pyritä yleistämään asiaa, vaan tutkimus on sidottu kontekstiin ja aikaan. (Lapan, Quortaroli & Riemer 2012, 1.) Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla. Määrällinen aineisto analysoitiin tilastollisin menetelmin. (Vilka 2007.) Kerätyn aineiston avoimien kysymysten analyysissa hyödynnettiin sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi on menetelmä, jolla voidaan analysoida materiaaleja systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysissa pyritään luomaan kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tiiviissä, helposti ymmärrettävässä muodossa. Sisällönanalyysi sopii hyvin strukturoimattomaan aineistoon eli avointen kysymysten analysointiin. (Kynäs & Vanhanen 1999, 4-5.)

Tutkimuksen kyselylomakkeen aihealueiden ensimmäiset osat eli väittämät laadittiin Kuperkeikka – hankkeen kehitystavoitteiden pohjalta. Toisessa osassa vastaajilla oli mahdollisuus avoimeen palautteeseen kyseisestä aiheesta. Aineiston analyysivaihe alkoi tutkimusmateriaalin eli kyselylomakkeiden perusteellisella tarkastelulla ja lukemisella. Kerätyt kyselylomakkeet tarkastettiin ja luettiin läpi kokonaisuudessaan useaan kertaan. Vastaukset eriteltiin tutkimuskysymysten mukaan ja muunnettiin prosenttiyksiköiksi ja lukumääriksi tulosten yksinkertaistamiseksi.

Kvantitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä suuri vastaajamäärä. Jos tuloksia halutaan analysoida tilastollisia menetelmiä käyttäen, on havaintoyksiköitä hyvä olla vähintään 100. (Vilka 2007, 17.) Koska tämän tutkimuksen havaintoyksiköiden määrä oli pieni, oli tilastollisten analyysimenetelmien soveltaminen oma haasteensa. Myös Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijoille saatavilla olevan tilastointiohjelma Tixelin käyttö koettiin hyvin monimutkaiseksi, eikä sen tilastollisten menetelmien koettu olevan hyödyksi tämän tutkimuksen tulosten analysoinnissa. Tämän vuoksi tulosten tarkastelussa päädyttiin käyttämään vain Excel -taulukointiohjelmaa, jonka avulla luotiin tuloksista myös havainnollistavia taulukoita ja kaavioita. Lomakkeiden monivalintavastaukset syötettiin Exceliin yksi kerrallaan ja syötettyjen lukujen oikeellisuus tarkastettiin kahteen kertaan luotettavuuden varmistamiseksi.

5 TULOKSET

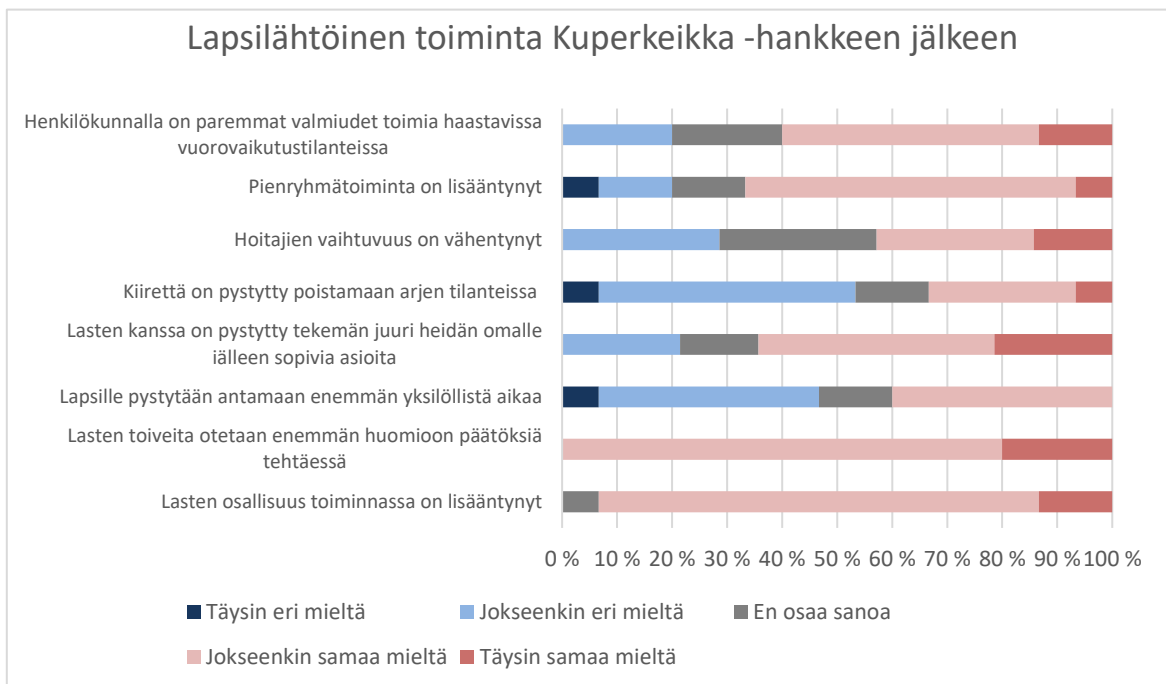
Tulokset esitetään aihealueittain kuvioina, jotka ensin kuvaavat kokonaisuutta aihealue kerrallaan. Lisäksi tuloksissa haluttiin tarkastella Kuperkeikka -hankkeen vaikutuksia tutkittaviin aiheisiin ja näin päädyttiin tuloksia myös yksinkertaistamaan. Yksinkertaistaessa vastausvaihtoehdot täysin eri mieltä ja jokseenkin eri mieltä yhdistettiin erimielisyyttä kuvaavaksi luokaksi ja vaihtoehdot jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä samanmielisyyttä kuvaavaksi luokaksi. Prosentit ja frekvenssit on laskettu vain joko eri tai samaa mieltä vastatuista väittämistä.

5.1 Lapsilähtöinen toiminta

Kyselylomakkeen (LIITE 3) ensimmäisessä osa-alueessa aiheena oli lapsilähtöinen toiminta (Kuvio1).

Vastaajat olivat pääsääntöisesti vastanneet kaikkiin väittämiin, mutta kahdesta vastaajasta kumpikin oli jättänyt vastaamatta yhteen väittämään. Väittämät olivat: Lasten kanssa on pystytty tekemään juuri heidän omalle iälleen sopivia asioita ja Hoita-

jien vaihtuvuus on vähentynyt. Näitä vastauksia ei tutkimustuloksissa ole huomioitu. Alla oleva kaavio kuvaa työntekijöiden kokemuksia.

Kuvio 1. Lapsilähtöinen toiminta Kuperkeikka –hankkeen jälkeen

Tutkimustuloksista tehdyssä kuviossa (Kuvio 1) ilmenee, että suurin osa työntekijöistä kokee lapsilähtöisen toiminnan parantuneen Kuperkeikka-hankkeen myötä. Lasten osallisuus ja lasten toiveiden kuuntelu päätöksenteossa on kehittynyt huomattavasti eniten. Toisaalta työntekijöiden näkemys mahdollisuudesta antaa lapsille enemmän yksilöllistä aikaa jakaa mielipiteitä puolesta ja vastaan, ja valtaosa vastaajista on sitä mieltä, että kiire on yhä läsnä arjen tilanteissa.

Tutkimusaineiston vastausten perusteella lasten osallisuus toiminnassa on lisääntynyt kaikkien (100%) mielestä. Vastaajat ovat olleet myös yksimielisesti sitä mieltä, että lasten toiveita otetaan enemmän huomioon päätöksiä tehtäessä. Suurin osa (75%) vastaajista on kokenut, että hankkeen jälkeen lasten kanssa on pystytty tekemään juuri heidän omalle iälleen sopivia asioita, sekä että henkilökunnalla on paremmat valmiudet toimia haastavissa vuorovaikutustilanteissa. Pienryhmätoiminta on lisääntynyt Kuperkeikka-hankkeen jälkeen suurimman osan (77%) mielestä. Yli puolet (60%) vastaajista on sitä mieltä, että hoitajien vaihtuvuus on vähentynyt, mutta vajaa

puolet (40%) kokee, ettei hanke ole vaikuttanut hoitajien vaihtuvuuteen. Vastausten mukaan kuudessa osa-alueessa kahdeksasta on tapahtunut positiivista muutosta. Kahdessa osa-alueessa enemmistö on ollut sitä mieltä, ettei toiminnassa ole tapahtunut parannusta hankkeen jälkeen. Yli puolet 62% vastaajista kokee, ettei kiirettä ole arjen tilanteissa pystytty poistamaan hankkeen jälkeenkään. Myös puolet (54%) eli hieman yli puolet vastaajista on ollut sitä mieltä, ettei lapsille ole pystytty antamaan enemmän yksilöllistä aikaa. Tässä mielipiteet kuitenkin jakautuneet tasaisemmin, sillä vajaa puolet (46%) on ollut sitä mieltä, että hankkeen jälkeen tähän on tullut parannusta. Seuraavassa taulukossa (Taulukko 1) kuvataan vastaajien yksinkertaistettuja mielipiteitä osa-alueen väittämiin.

Taulukko 1. Lapsilähtöinen toiminta

	eri mieltä	samaa mieltä
Lasten osallisuus toiminnassa on lisääntynyt	0% (f=0)	100 % (f=14)
Lasten toiveita otetaan enemmän huomioon päätöksiä tehtäessä	0% (f=0)	100 % (f=15)
Lapsille pystytään antamaan enemmän yksilöllistä aikaa.	54 % (f=7)	46 % (f=6)
Lasten kanssa on pystytty tekemään juuri heidän omalle iälleen sopivia asioita.	25 % (f=3)	75 % (f=9)
Kiirettä on pystytty poistamaan arjen tilanteissa	62 % (f=8)	38 % (f=5)
Hoitajien vaihtuvuus on vähentynyt	40 % (f=4)	60 % (f=6)
Pienryhmätoiminta on lisääntynyt	23 % (f=3)	77 % (f=10)
Henkilökunnalla on paremmat valmiudet toimia haastavissa vuorovaikutustilanteissa	25 % (f=3)	75 % (f=9)

Avoimiin kysymyksiin tässä osiossa saatiin kaksi vastausta, joissa kommentoitiin lapsilähtöisyyttä Kuperkeikka-hankkeen jälkeen seuraavasti:

”Vahvistuu, toiminta ”monipuolistuu”. Toimintaa on myös eri tavalla kuin ennen

→ organisointi monipuolistuu”

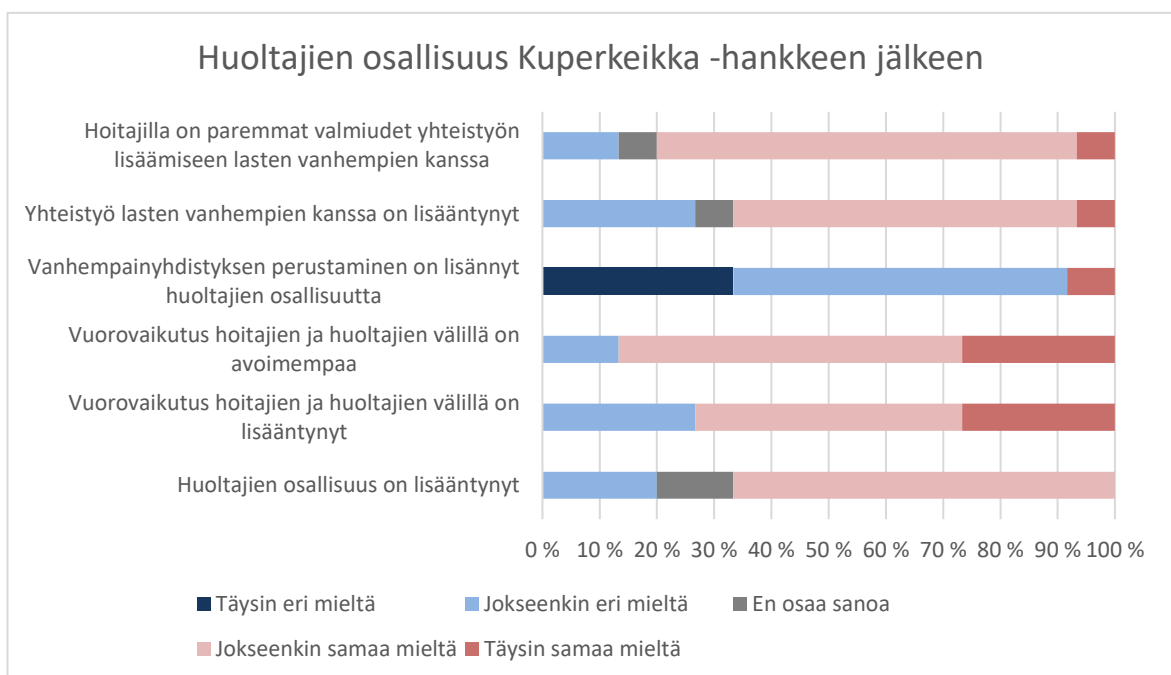
”Yksilöllisyys ja joustavuus lisääntynyt”

Vastaajien mukaan päiväkodin lapsilähtöinen toiminta on siis monipuolistunut ja yksilöllisyys ja joustavuus työssä lisääntynyt.

5.2 Huoltajien osallisuus

Toinen kyselylomakkeen osa-alue käsitteli huoltajien osallisuuden muutosta (Kuvio 2) Kuperkeikka-hankkeen jälkeen.

Vastaajista yksi oli jättänyt kyselylomakkeessa vastaamatta väittämään: Vanhempainyhdistyksen perustaminen on lisännyt huoltajien osallisuutta. Muut vastaajat olivat vastanneet kaikkiin väittämiin. Kuviossa 5.2 on kuvattu vastausjakaumaa.

Kuvio 2. Huoltajien osallisuus Kuperkeikka-hankkeen jälkeen

Yllä kuviossa (Kuvio 2) ilmenee, että työntekijöiden mielestä Kuperkeikka-hanke on vaikuttanut positiivisesti huoltajien osallisuuteen. Valtaosa vastaajista on sitä mieltä, että vuorovaikutus hoitajien ja huoltajien välillä on kehittynyt ja yhteistyö näillä tavoilla lisääntynyt. Toisaalta enemmistö vastaajista kokee, että vanhempainyhdistyksen perustaminen ei ole lisännyt huoltajien osallisuutta.

Huoltajien osallisuutta koskevissa väittämässä vastaajat ovat olleet melko yksimielisiä. Vain yhdessä väittämässä: Vanhempainyhdistyksen perustaminen on lisännyt huoltajien osallisuutta ja lähes yksimielinen mielipide on, ettei Kuperkeikka-hanke ole tuonut parannusta toimintaan. Melkein kaikki (92%) kaikista vastaajista on ollut eri mieltä kyseisessä väittämässä. Kaikissa muissa väittämässä valtaosa, yli 70% vastaajista kokee hankkeella olleen positiivisia vaikutuksia kehityksen kohteena olleisiin asioihin. 77% vastaajista on sitä mieltä, että huoltajien osallisuus on lisääntynyt hankkeen jälkeen. 73% kokee vuorovaikutuksen lisääntyneen huoltajien ja hoitajien välillä sekä 87% kokee vuorovaikutuksen olevan myös avoimempaa kuin ennen hanketta. 71% vastaajista on sitä mieltä, että yhteistyö vanhempien kanssa on lisääntynyt ja 86% kokee, että Kuperkeikka-hankkeen jälkeen hoitajilla on myös paremmat valmiudet yhteistyön lisäämiseen. Taulukossa 5.2 tulokset havainnollistettu vielä yksinkertaistettuina, en osaa sanoa- vastaukset ja vastaamattomat vastaukset pois lukien.

Taulukko 2. Huoltajien osallisuus

	eri mieltä	samaa mieltä
Huoltajien osallisuus on lisääntynyt	23 %(f=3)	77 %(f=10)
Vuorovaikutus hoitajien ja huoltajien välillä on lisääntynyt	27 %(f=4)	73 %(f=11)
Vuorovaikutus hoitajien ja huoltajien välillä on avoimempaa	13 %(f=2)	87 %(f=13)
Vanhempainyhdistyksen perustaminen on lisännyt huoltajien osallisuutta	92 %(f=11)	8 %(f=1)
Yhteistyö lasten vanhempien kanssa on lisääntynyt	29 %(f=4)	71 %(f=10)
Hoitajilla on paremmat valmiudet yhteistyön lisäämiseen lasten vanhempien kanssa	14 %(f=2)	86 %(f=12)

Yksi vastaaja oli kommentoinut huoltajien osallisuutta Kuperkeikka-hankkeen jälkeä avoimen vastauksen kohdalla seuraavasti:

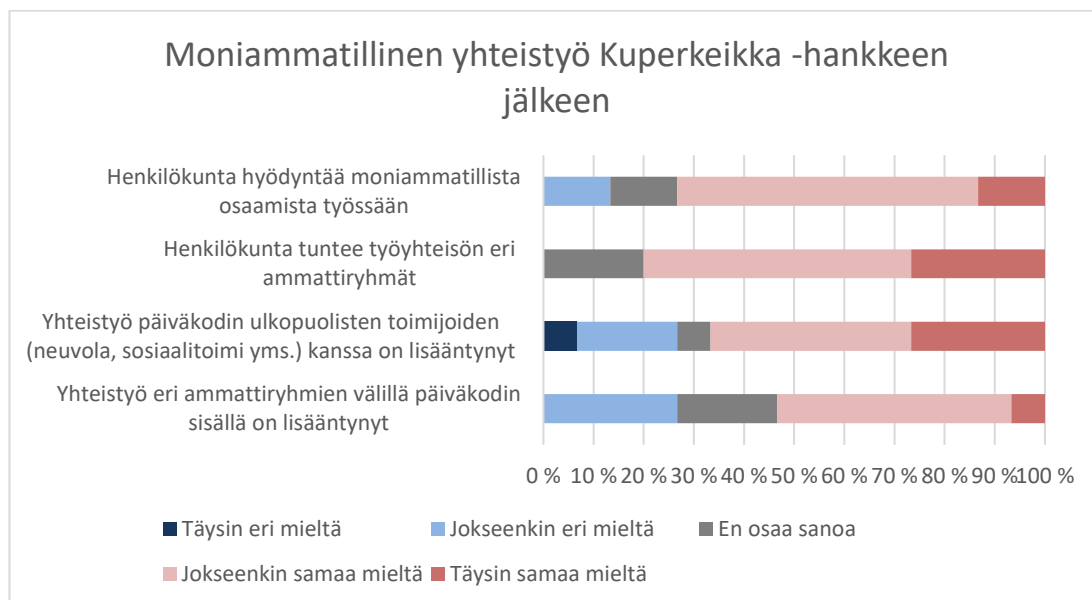
”Yhteistyö on tiivistynyt ja on avoimempaa”

Vastaajan mukaan yhteistyö huoltajien kanssa on hankkeen myötä avoimempaa ja tiiviimpää.

5.3 Moniammatillinen yhteistyö

Viimeisessä kyselylomakkeen osa-alueessa oli väittämiä moniammatillisen yhteistyön muuttumisesta Kuperkeikka-hankkeen jälkeen.

Kaikki vastaajat olivat vastanneet kaikkiin väittämiin, joiden mielipidejakauma esitetty alla olevassa kuviossa 3.

Kuvio 3. Moniammatillinen yhteistyö Kuperkeikka-hankkeen jälkeen

Yllä kuvio (Kuvio 3) osoittaa, että laaja enemmistö kokee moniammatillisuuden kehittyneen Kuperkeikka-hankkeen myötä.

Vastausten perusteella enemmistön mielestä kaikki moniammatillisuutta käsittelevien väittämien asiat olivat parantuneet Kuperkeikka-hankkeen jälkeen. Kaikki vastaajista olivat sitä mieltä, että henkilökunta tuntee eri työyhteisön ammattiryhmät nyt paremmin. Suurin osa (67%) vastaajista kokee, että yhteistyö eri ammattiryhmien välillä päiväkodin sisällä on lisääntynyt ja kaksikolmasosa (71%) on sitä mieltä, että yhteistyötä on saatu lisättyä myös päiväkodin ulkoisten toimijoiden kanssa. Suurin osa (85%) kokee, että henkilökunta myös hyödyntää moniammatillista osaamista työssään.

Alla olevassa taulukossa (Taulukko 3) tulokset vielä yksinkertaistetussa muodossa, en osaa sanoa- vastaukset pois lukien.

Taulukko 3 Moniammatillinen yhteistyö

	eri mieltä	samaa mieltä
Yhteistyö eri ammattiryhmien välillä päiväkodin sisällä on lisääntynyt	33 %(f=4)	67 %(f=8)
Yhteistyö päiväkodin ulkopuolisten toimijoiden (neuvola, sosiaalityö yms.) kanssa on lisääntynyt	29 %(f=4)	71 %(f=10)
Henkilökunta tuntee työyhteisön eri ammattiryhmät	0 %(f=0)	100 %(f=12)
Henkilökunta hyödyntää moniammatillista osaamista työssään	15 %(f=2)	85 %(f=11)

Avoimissa vastauksissa moniammatillista yhteistyötä hankkeen jälkeen oli kommentoitu seuraavasti:

”Hyödynnetään eri henkilöiden vahvuuksia”

”Näkee enemmän arjessa”

”Sosiaalityön kanssa yhteistyö on lisääntynyt”

Vastaajien mukaan moniammatillisen yhteistyön koettiin näkyvän enemmän arjessa. Eri osaajien vahvuuksia hyödynnetään hankkeen myötä enemmän arjessa ja koettiin, että yhteistyö sosiaalitoimen kanssa on lisääntynyt. Eräs vastaajista halusi tuoda kyselylomakkeen lopulla vielä esiin, että Kuperkeikka-hanke tuo ja antaa uutta ja uusia näkökulmia ratkaista tilanteita. Hanke on opettanut pois vanhoista totutuista toimintamenetelmistä ja on huomattu, että työtä voi tehdä ja tuloksia saavuttaa erilaisin keinoin.

6 POHDINTA

6.1 Johtopäätökset

Seuraavaksi eritellään johtopäätöksiä tutkimustuloksista hankkeen keskeisten teemojen mukaan. Pohdinta perustuu suurilta osin erimielisyyttä ja samanmielisyyttä kuvaavien mielipiteiden jakautuminen eri väittämässä, sillä avoimista vastauksia oli niiden vähäisen määrän vuoksi haastavaa tehdä laajempaa pohdintaa ja analyysia.

6.1.1 Lapsilähtöinen toiminta

Ensimmäiseksi tutkimuskysymykseksi määriteltiin kysymys: Miten lapsilähtöinen toiminta on kehittynyt Kuperkeikka hankkeen jälkeen? Puhakan ja Kallion (2017, 57-68) alkukartoituksessa lapsilähtöisyyteen liittyvänä kehittämishaasteena oli huomioida etenkin lasten osallisuus toiminnan toteuttamisessa ja kehittämisessä. Toimintatapoja koskevinä kehittämishaasteina nousi alkukartoituksessa esiin muun muassa, että lapsille pystyttäisiin antamaan enemmän yksilöllistä aikaa, kiirettä pystyttäisiin poistamaan sekä saataisiin uusia työkaluja haastavien lasten kanssa työskentelyyn ja arkeen. Lasten toiveiden huomiointia toivottiin enemmän päätöksiä tehdessä sekä kehittää päiväkodin toimintaa lasten ikää paremmin vastaavaksi. Pienryhmätoiminta koettiin alkukartoituksen mukaan hyväksi ja sitä toivottiin lisää. Hoitajien vaihtuvuuden toivottiin myös vähenevän ja pysyvän mahdollisimman vähäisenä.

Loppukartoituksen tuloksia verrattaessa kehittämiskohteisiin, voidaan sanoa, että muutosta positiiviseen suuntaan lapsilähtöisessä toiminnassa on tapahtunut suurimmassa osassa kehitettävistä osa-alueista henkilökunnan kokemuksen mukaan. Lapsien osallisuus toiminnassa on lisääntynyt ja heidän toiveitaan otetaan nyt enemmän huomioon päätöksenteossa. Henkilökunnalla on paremmat valmiudet toimia haastavissa vuorovaikutustilanteissa ja he ovat saaneet uusia työkaluja näissä tilanteissa toimimiseen. Myös pienryhmätoimintaa on saatu lisättyä ja lasten kanssa pystytään nyt tekemään juuri heidän iälleen sopivia asioita. Hoitajien vaihtuvuus on myös vähentynyt hankkeen jälkeen. Myös joustavuuden koettiin lisääntyneen ja toiminnan monipuolistuneen.

Kiirettä ei ole pystytty enemmistön mielestä poistamaan Kuperkeikka- hankkeen jälkeen eikä lapsille koeta vielääkään pystyvän antamaan tarpeeksi yksilöllistä aikaa. Yksilöllisen ajan antaminen voisi mahdollisesti olla yhteydessä juurikin ajan riittämättömyyteen. Tulosten pohdinta perustuu suurissa määrin enemmistön ja vähemmistön jakautumiseen vastausten suhteen, ja lasten yksilöllistä aikaa koskevassa väittämässä tulokset olivat jakautuneet hyvin tasaisesti; 54% eri mieltä ja 46% samaa mieltä. Näin voidaan päätellä, että moni vastaajista on myös kokenut niin päin, että yksilöllistä aikaa on pystytty antamaan paremmin Kuperkeikka -hankkeen jälkeen, sillä pienessä vastaajamäärässä jo yhden ihmisen mielipiteellä on suuri vaikutus mielipiteiden jakautumiseen.

6.1.2 Huoltajien osallisuus

Toisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää, miten huoltajien osallisuus on kehittynyt Kuperkeikka-hankkeen jälkeen. Puhakan ja Kallion (2017, 47-60) alkukartoituksen tulosten perusteella huoltajien ja hoitajien yhteistyötä olisi tarvetta lisätä. Yhteistyön lisäämiseksi toivottiin mm. lisää avoimuutta ja aktiivisuutta vanhempien osalta. Kehittämistoiveina nousi esille vanhempien aktiivisuuden ylläpitäminen ja lisääminen, avoimempi vuorovaikutus sekä uusien osallistamiskeinojen hyödyntäminen. Perusteilla olevan vanhempainyhdistyksen toivottiin lisäävän ja tukevan huoltajien osallisuuden toteutumista.

Loppukartoituksen tuloksissa Kuperkeikka-hankkeella oli ollut pääosin positiivisia vaikutuksia kehityksen kohteena olleisiin asioihin. Huoltajien osallisuus on lisääntynyt ja yhteistyötä vanhempien kanssa on saatu lisättyä. Myös vuorovaikutus hoitajien ja huoltajien välillä on lisääntynyt ja se koetaan enemmistön mielestä avoimemmaksi, kuin ennen hanketta. Hankkeen myötä vastaajat kokevat, että hoitajilla on nyt paremmat valmiudet yhteistyön lisäämiseen lasten vanhempien kanssa. Ainoastaan vanhempainyhdistyshankkeen koetaan epäonnistuneen huoltajien osallisuuden lisäämisessä. Enemmistö vastaajista (92%) koki, että vanhempainyhdistyksen perustaminen ei ole lisännyt huoltajien osallisuutta päiväkodin toiminnassa.

6.1.3 Moniammatillinen yhteistyö

Kolmas tutkimuskysymys, ”Miten moniammatillinen yhteistyö on muuttunut Kuperkeikka-hankkeen jälkeen?”, selvittää vastausta moniammatillisen yhteistyöhön liittyvien asioiden kehittymisessä hankkeen jälkeen. Alkukartoituksessa ei suoraan kysytty moniammatillisen yhteistyön laadusta tai kehittämisestä, mutta aineistosta oli ilmennyt, että henkilökunnan erilaisia moniammatillisen osaamisen osa-alueita voidaan hyödyntää päiväkodin arjessa. Alkukartoituksessa moniammatillisuus oli otettu osaksi tutkimusta ja sitä koskevan tutkimuskysymyksen avulla oli tarkoitus selvittää, millaista moniammatillinen yhteistyö on tällä hetkellä ja miten sitä voidaan kehittää. Tulosten perusteella moniammatillisuus näyttäytyi lähinnä työyhteisön sisäisenä moniammatillisena osaamisena, eikä aineistosta saatu juurikaan tietoa ulkoisen moniammatillisen verkoston toiminnasta ja yhteistyöstä. Kehittämissuunnitelmana ajateltiin, että loppukartoituksessa selvitettäisiin eri moniammatillisuuden ulottuvuuksia. (Kallio & Puhakka 2017, 52-64.)

Loppukartoituksen tulokset kertovat, että enemmistön mielestä yhteistyö sekä päiväkodin sisäisten, että ulkoisten toimijoiden kanssa on lisääntynyt. Yhteistyötä tehdään aiempaa enemmän ulkopuolisten toimijoiden, kuten neuvolan ja sosiaalitoimen kanssa. Henkilökunta kokee yksimielisesti tuntevansa eri ammattiryhmät työyhteisössä ja suurin osa myös hyödyntää moniammatillista osaamista työssään.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Vaikka tutkimuksessa pyritään välttämään virheitä, tulosten luotettavuus ja pätevyys voivat vaihdella, jonka vuoksi pyritään arvioimaan tehdyn työn luotettavuutta. Tutkimuksen reliaabelius eli luotettavuus voidaan todistaa monella tapaa. Jos kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen ja tutkimuksesta saadaan toistettaessa sama tulos, voidaan tutkimustulosta pitää reliaabelina. Validius eli pätevyys tarkoittaa tutkimusmenetelmän tai mittarin onnistumista tehtävässään eli sen kykyä mitata tai tutkia sitä mitä on tarkoituskin. Tutkimustulosten luotettavuuden mittaaminen vaihtelee sen mukaan, onko kyseessä kvantitatiivinen vai kvalitatiivinen tutkimus. Silti kaiken tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi arvioida osana tutkimustyötä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 227-228.) Tässä tutkimuksessa käytettiin sekä kvantitatiivisen, että kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmiä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tukee tutkijan tarkka selostus tutkimuksen kaikista toteutustavoista ja -vaiheista. Olosuhteet, jossa tutkimusaineisto on tuotettu, tulisi kuvata selvästi ja totuudenmukaisesti. Esimerkiksi haastattelutilanne kuvataan perusteellisesti ja siihen sisältyvät olosuhteet, haastattelupaikka, haastatteluihin käytetty aika, mahdolliset häiriötekijät, virhetulkinnat ja tutkijan itsearviointi tilanteesta. Lisäksi tutkimuksen luokittelut tulisi avata lukijalle perusteluineen. Tulosten tulkinnaassa olisi myös perusteltava, mihin tutkija perustaa tulkintansa ja päätelmänsä. Tässä kirjoittajaa tukevat esimerkiksi suorat haastattelusitaatit tekstin joukossa tai muut työhön liitetyt dokumentit. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 227-228.)

Luotettavuuden varmistamiseksi keskeiset käsitteet pyrittiin määrittelemään mahdollisimman tarkasti ja tähän työhön ja tutkimukseen sopiviksi. Mittariin perehdyttiin erityisen tarkasti, jotta sen avulla saataisiin kerättyä luotettavaa ja tutkimuskysymyksiä vastaavaa tietoa. Mittari, eli tapauksessa kyselylomake tarkistutettiin opinnäyte-työtä ohjaavalla opettajalla Erja Hannulalla, sekä tutkimuksen yhteyshenkilöllä Marjo Uusitalolla ennen tutkittaville lähettämistä. Tällä pyrittiin varmistamaan, että kyselylomakkeessa tulee esiin tässä tutkimuksessa tarvittavat, keskeiset sisällöt.

Vaikka kyselylomakkeen suunnittelussa pyrittiinkin olemaan huolellisia, opittiin työtä tehdessä koko ajan uutta ja tuli esille asioita, jotka tiedettyä olisikin haluttu tehdä toisin. Esimerkkinä tästä muun muassa Likertin asteikon En osaa sanoa vaihtoehdon sijoittaminen erilliseksi vastausvaihtoehdoksi asteikon keskikohtaan sijoittamisen sijaan, mikä olisi helpottanut tulosten analysointia. Myös tutkimuksen kulku pyrittiin kuvaamaan mahdollisimman tarkasti ja opinnäytetyöraportissa tuotiin esiin, miten tekijät ovat kyseisiin ratkaisuihin päätyneet ja miten tutkimus ja analysointi käytännössä etenivät. Hyvin suunniteltu aikataulu parantaa tutkimuksen luotettavuutta ja tätä tutkimusta tehdessä aikataulu muuttui useaan kertaan. Tämän vuoksi tutkimusprosessi pyrittiinkin kuvaamaan mahdollisimman tarkasti, jotta aikataulumuutoksista huolimatta tutkimus olisi kuitenkin toistettavissa.

6.3 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimusetiikka tarkoittaa hyvän tieteellisen käytännön noudattamista koko tutkimusprosessin ajan. Se sisältää yleisesti sovitut pelisäännöt suhteessa tutkimuskohteeseen, kollegoihin, rahoittajiin, toimeksiantajiin ja suureen yleisöön. Kaikki tutkimuksen tekijät ovat yhdenvertaisesti velvoitettuja noudattamaan tutkimusetiikkaa. (Vilka 2017, 27) Yksi tärkeä osa tutkimuksen eettisyyttä on, että tutkimukseen osallistujien anonymiteetti säilytetään koko tutkimuksen ajan ja myös sen jälkeen. Raportissa tulokset analysoidaan niin, ettei vastaajien henkilöllisyys tule missään vaiheessa esille. Tutkimusmateriaalia ei muuteta tai korjata vaan tulokset analysoidaan sellaisenaan, miten vastaajat ovat ne itse muotoilleet. Hyvän tutkimusetiikan edellyttämänä tutkimuksen suunnittelu, toteutus ja raportointi on oltava laadukasta (Vilka 2017, 30). Opinnäytetyön kirjoittajina ja tutkimuksen suorittajina kirjoittajat tiedostivat, että heidän oma toimintansa vaikuttaa tutkimustuloksiin sekä tutkimuksen eettisyyteen ja luotettavuuteen. Tämän vuoksi pyrittiin olemaan tarkkoja ja toimimaan rehellisesti koko tutkimus- ja opinnäytetyön kirjoitusprosessin ajan. Raportissa kiinnitettiin huomiota huolellisuuteen, ja tutkimuksen suunnittelu ja toteutus pyrittiin toteuttamaan laadukkaasti sekä minimoitiin riskitekijät. Kirjallisuutta käyttäessä viittaukset on tehty alkuperäiseen teokseen ja kirjoittajaan Samkin lähdeviittausohjeiden mukaisesti. Huolellisuutta pyrittiin kiinnittämään myös siihen, että kirjoittajien oma teksti on eroteltu selkeästi lähdekirjallisuuteen viitatusista tekstistä.

6.4 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä ja ajoittain myös hyvin haastava. Prosessi alkoi jo syksyllä 2017, jolloin valittiin aiheet ja alettiin valmistelemaan opinnäytetyön tutkimussuunnitelmaa. Tällöin toinen opinnäytetyöntekijöistä oli opiskeluvaihdossa ulkomailla eikä aiheeseen läheisesti liittyvä alkukartoituskaan ollut vielä valmistunut, joten haasteita riitti jo alussa. Lisähaasteiksi muodostui matkan varrella myös aikatauluongelmat ja työn tekijöiden opintojen ollessa eri vaiheissa eri koulutusohjelmien vuoksi, oli hyvin haastavaa löytää aikaa työstää opinnäytetyötä yhdessä. Etukäteen laaditusta aikataulusuunnitelmasta huolimatta moni asia siirtyi ja vaihtoi ajankohtaa. Haasteista huolimatta työn yhdessä kirjoittaminen on kuitenkin ollut antoisaa ja se koettiin enemmän voimavarana kuin taakkana.

Vaikka sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajakoulutusten aikana ehtii toteuttamaan monia kirjallisia töitä, oli opinnäytetyön kirjoittaminen kuitenkin omalla tavallaan ihan uusi haaste. Kumpikaan tekijöistä ei ollut aiemmin tehnyt tämäntapaista tutkimusta, joten tutkimusta tehdessä opeteltiin myös itse tutkimuksen tekemistä. Näin ollen moni asia, joista olisi ollut hyötyä aiemmin, tuli esille vasta myöhemmässä vaiheessa eikä aina osattu ottaa kaikkia tarvittavia asioita huomioon. Opinnäytetyöprosessin aikana on päässyt hyödyntämään jo aiemmin koulutuksen aikana opittuja taitoja ja niitä päästy monipuolisesti myös kehittämään. Etenkin tiedonhaku- ja lähdekritiikki-taitoja sekä aineiston tulkinta- ja analyysitaitoja ovat tämän työn tekemisen aikana tarvittu moneen otteeseen. Yhdessä kirjoittaminen ja yhteistyötahojen kanssa toimiminen on parantanut hoitotyössäkin tarvittavia yhteistyötaitoja ja vuorovaikutusosaamista. Tutkimustyössä tärkeänä osana on eettisyys ja sitä kautta myös eettinen osaaminen on ollut keskeisessä asemassa koko tutkimus ja kirjoitusprosessia.

Kokonaisvaltaisesti opinnäytetyöprosessi on kehittänyt juurikin ammatillista osaamista ja antanut paljon uusia valmiuksia sairaan- ja terveydenhoitajana toimiseen. Vaikka tutkimus varhaiskasvatuksen alueella ei aluksi tuntunutkaan kovin omalta, ovat keskeisenä olleet aiheet lapsilähtöisyys, huoltajien osallisuus ja moniammatillisuus myös sairaanhoitajan työssä tärkeitä aiheita. Etenkin lasten- ja nuorten sairaanhoidon parissa näiltä samoilta osa-alueilta voisi myös tulevaisuudessa löytyä kehitet-

tävää, jotta hoitoa, asiakkaiden kokemuksia ja omaa ammattitaitoa voitaisiin edelleen parantaa. Vaikka tutkimuksen olisi nyt kaiken opitun jälkeen voinut toteuttaa vieläkin kattavammin, luotettavammin ja ammattimaisemmin, oli se meille tekijöinä kuitenkin ensimmäinen oma tutkimus, jonka ansiosta meillä on nyt tulevaisuudessa paremmat valmiudet uusien tutkimuksien toteuttamiseen ja hoitotyön kehittämiseen.

6.5 Jatkotutkimusaiheet

Tämän opinnäytetyön tutkimus on rajattu päiväkotiki Kuperkeikassa toteutetun hankkeen sisältöön ja sen käytännön vaikutuksiin. Hankkeen arviointi toteutettiin henkilökunnan näkökulmasta. Jatkossa tutkimusta voisi tehdä myös vanhempien näkökulmasta, eikä ajatus lasten mielipiteiden ja ajatusten kartoittamisestakaan ole mahdoton.

Tutkimustuloksista nousevia kysymyksiä voisi ottaa jatkotutkimusaiheiksi. Tuloksista ilmeni esimerkiksi, että kiire on yhä läsnä ja häiritseviä päiväkodissa hankkeen jälkeen. Ilmeni myös, että vanhempainyhdistyksen perustaminen ei ole vaikuttanut toivotusti vanhempien osallisuuden lisäämiseen päiväkodissa ja tätä ilmiötä voisi tutkia syvällisemmin tai lähteä kehittämään. Kaiken kaikkiaan ne hankkeen osa-alueet, joiden kehitys jäi henkilökunnan mielestä toivottua heikommaksi, ovat kaikki potentiaalisia tutkimusaiheita.

Opinnäytetyöhön liittyvä jatkotutkimus on paljolti riippuvainen työn tilaajasta, eli päiväkotiki Kuperkeikasta, ja heidän toiveistaan. Todennäköisesti päiväkodissa tullaan myös tulevaisuudessa toteuttamaan erilaisia kehittämishankkeita ja ottamaan käyttöön uusia työmenetelmiä, jotta varhaiskasvatuksen laatu ja nykyaikaisuus säilyisivät. Näin ollen tilannetta tullaan uudelleen kartoittamaan ja hankearviointia tekemään, siis tutkimus- ja kehittämistyötä tulee myös jatkossa olemaan.

LÄHTEET

Alasuutari, M., Karila, K., Alila, K. & Eskelinen, M. 2014. Vaikuta varhaiskasvatukseen: Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia. Viitattu 15.5.2018.

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75257/tr13.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Heikkilä, T. 2010. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. uud. p. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Holkeri-Rinkinen, Liisa. 2009. Aikuinen ja lapsi vuorovaikutusta rakentamassa. Diskurssianalyttinen tutkimus päiväkodin arjesta. Väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Hyvönen, P., Kronqvist, E-L., Järvelä, S., Määttä, E., Mykkänen, A. & Kurki, K. 2014. Interactive and child-centred research methods for investigating efficacious agency of children. Viitattu 16.6.2018. <http://jecer.org/wp-content/uploads/2014/06/Hyvonen-Kronqvist-Jarvela-Maatta-Mykkanen-Kurki-issue3-1.pdf>

Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Vantaa: Dark Oy.

Isoherranen, K. 2012. Uhka vai mahdollisuus: Moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.

Jantunen, M. 2011. Lapsilähtöinen kasvatustieteellinen tutkimus. Teoksessa T. Jantunen & R. Lautela (toim.) Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Tammi, 6.

Kallio, H. & Puhakka, N. 2017. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittäminen. AMK-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 15.6.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/135573/kallio_hannele_puhakka_noora.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kangas, J. 2016. Enhancing children's participation in early childhood education through the participatory pedagogy. Väitöskirja. Helsingin Yliopisto.

Karila, K. 2016. Professori: Säästöt varhaiskasvatuksesta voivat tulla kalliiksi. Opetusalan ammattijärjestön uutiset. Viitattu 14.5.2018. <http://www.oaj.fi/cs/oaj/Uutiset?contentID=1408917704068>

Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030. Viitattu 14.5.2018. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80221/okm30.pdf>

Keisala, K. 2017. Millaista on hyvä vuorovaikutus? Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestön www-sivut. Viitattu 16.5.2018. <https://vslapset.fi/hyva-vuorovaikutus-perustuu-dialogille/>

Koivisto, P. 2007. ”Yksilöllistä huomiota arkisissa tilanteissa” Päiväkodin toimintakulttuurin kehittäminen lasten itsetuntoa vahvistavaksi. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede 11 no 1, 3-12.

Lapan, S., Quortaroli, M. & Riemer, J. 2012. Qualitative Research. John Wiley & Sons, Inc. Viitattu 20.10.2018.

<https://www.dawsonera.com/readonline/9781118118832>

Nakkilan sivistyslautakunnan pöytäkirja 07.09.2016 § 66. Viitattu 18.11.2016. <http://www.nakkila.fi/paatokset/kokous/20161115-7.HTM>

Opetusalan ammattijärjestön www-sivut. n.d. Viitattu 14.5.2018. www.oaj.fi

Opetushallituksen www-sivut. n.d. Viitattu 10.5.2018. www.oph.fi

Opetushallitus 2016b. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Viitattu 8.9.2018.

https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Paalasmaa, J. 2014. Aktivoi oppilaasi. Juva: PS-Kustannus

Roos, P. 2016. Lasten osallisuuden mahdollisuudet päiväkotiarjessa. Teoksessa P. Roos, H. Nätyнки, H. Javanainen, P. Koivisto, M. Anttinen, P. Varttinen & K. Rintakorpi Mitä kuuluu? Lapsen kertomukset ja osallisuus päiväkotiarjessa. Vaasa: Vaasa Graphics Oy, 52-56.

Suomen Mielenterveysseuran www-sivut. n.d. Viitattu 16.5.2018.

www.mielenterveysseura.fi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. 2017. Viitattu 8.2.2018. www.thl.fi

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Uusitalo, M. 2018. Johtaja, Päiväkotikuperkeikka. Nakkila. Henkilökohtainen tiedonanto 23.1.2018.

Uusitalo, M. 2018. Loppuselvytys. Viitattu 15.7.2018.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. 2016. Opetushallitus. Viitattu 10.5.2018.

http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Vilka, H. 2017. Tutki ja kehitä. PS-kustannus. Viitattu 2.12.2017. <https://www-ellibrary-com.lillukka.samk.fi/fi/book/978-952-451-756-0>

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Virkki, P. 2015. Varhaiskasvatus toimijuuden ja osallisuuden edistäjänä. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto.

Väestöliiton www-sivut. 2018. Viitattu 16.5.2018. www.vaestoliitto.fi

Tutkimuslupa-anomus

Tutkimuksen/Opinnäytetyön tekijät: Tiia Nieminen ja Henriikka Toivanen

Sähköposti: tiia.nieminen@student.samk.fi henriikka.toivanen@student.samk.fi

Koulutusohjelma: Hoitotyö

Oppilaitos: Satakunnan ammattikorkeakoulu

(Työ)nimi/aihe: Nakkilan lasten Kuperkeikka-hankkeen loppukartoitus

Työn tarkoitus ja tavoite:

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa, miten päiväkodissa 01.10.2016 – 31.12.2017 toteutettu Kuperkeikka- hanke on vastannut päiväkodin toimintakulttuurin kehittämistarpeisiin. Tavoitteena on tuottaa tietoa Päiväkotiki Kuperkeikalle hankkeen vaikutuksista päiväkodin toimintakulttuuriin.

Tutkimusongelmat:

1. Miten lapsilähtöinen toiminta on kehittynyt Kuperkeikka -hankkeen jälkeen?
2. Miten huoltajien osallisuus on kehittynyt Kuperkeikka- hankkeen jälkeen?
3. Miten moniammatillinen yhteistyö on kehittynyt hankkeen jälkeen?

Toteutuksen suunniteltu ajankohta:

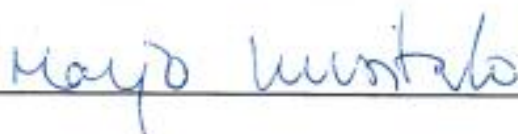
Aineisto suunnitellaan kerättäväksi kyselytutkimuksella huhti- ja toukokuun 2018 aikana.

Tutkimuksen tekijöiden allekirjoitukset:

Luvan myöntäjän allekirjoitus:

SAATEKIRJE

Hei!

Tahdomme kiittää osallistumisestanne Nakkilan lasten Kuperkeikka -hankkeen loppukartoitukseen. Opiskelemme hoitotyön koulutusohjelmassa Satakunnan ammattikorkeakoulussa ja toteutamme tämän kyselyn osana opinnäytetyötämme. Keräämme aineistoa tutkimukseemme, jossa kartoitamme päiväkodin toimintakulttuurin kehittymistä Kuperkeikka -hankkeen jälkeen.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja täysin luottamuksellista. Osallistuminen on mahdollista keskeyttää milloin tahansa. Kyselystä saatuja vastauksia käytetään ainoastaan opinnäytetyön tutkimustarkoitukseen, eikä tuloksista ilmene vastaajan tietoja. Kaikki tutkimusmateriaali käsitellään, säilytetään ja hävitetään asianmukaisesti heti opinnäytetyön valmistuessa. Opinnäytetyömme ohjaajana toimii lehtori Erja Hannula ja valmis työ tullaan julkaisemaan osoitteessa www.theseus.fi. Mikäli teillä on kysyttävää tutkimukseemme liittyen, vastaamme kysymyksiinne mielellämme.

Kiitos osallistumisesta!

Yhteistyöterveisin,

Henriikka Toivanen
puh. 041-5458818
henriikka.toivanen@student.samk.fi

Tiia Nieminen
puh. 040-0649992
tiia.nieminen@student.samk.fi

Satakunnan ammattikorkeakoulu

KYSELY PÄIVÄKODIN TOIMINTAKULTTUURIN KEHITTÄMISESTÄ KUPERKEIKKA -HANKKEEN JÄLKEEN

Ympyröi jokaisen kysymyksen oikealta puolelta numero, joka vastaa parhaiten mielipidettäsi siitä, miten kysytty asia on toteutunut päiväkodissa Kuperkeikka -hankkeen jälkeen.
Käytä taulukon ylärivillä olevaa asteikkoa.

Lapsilähtöinen toiminta Kuperkeikka- hankkeen jälkeen					
	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Lasten osallisuus toiminnassa on lisääntynyt	1	2	3	4	5
Lasten toiveita otetaan enemmän huomioon päätöksiä tehtäessä	1	2	3	4	5
Lapsille pystytään antamaan enemmän yksilöllistä aikaa.	1	2	3	4	5
Lasten kanssa on pystytty tekemään juuri heidän omalle iälleen sopivia asioita.	1	2	3	4	5
Kiirettä on pystytty poistamaan arjen tilanteissa	1	2	3	4	5
Hoitajien vaihtuvuus on vähentynyt	1	2	3	4	5
Pienryhmätoiminta on lisääntynyt	1	2	3	4	5
Henkilökunnalla on paremmat valmiudet toimia haastavissa vuorovaikutustilanteissa	1	2	3	4	5

Muita ajatuksia lapsilähtöisyydestä hankkeen jälkeen:

Huoltajien osallisuus Kuperkeikka- hankkeen jälkeen					
	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Huoltajien osallisuus on lisääntynyt	1	2	3	4	5
Vuorovaikutus hoitajien ja huoltajien välillä on lisääntynyt	1	2	3	4	5
Vuorovaikutus hoitajien ja huoltajien välillä on avoimempaa	1	2	3	4	5
Vanhempainyhdistyksen perustaminen on lisännyt huoltajien osallisuutta	1	2	3	4	5
Yhteistyö lasten vanhempien kanssa on lisääntynyt	1	2	3	4	5
Hoitajilla on paremmat valmiudet yhteistyön lisäämiseen lasten vanhempien kanssa	1	2	3	4	5

Muita ajatuksia huoltajien osallisuudesta hankkeen jälkeen:

Moniammatillinen yhteistyö Kuperkeikka- hankkeen jälkeen					
	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Yhteistyö eri ammattiryhmien välillä päiväkodin sisällä on lisääntynyt	1	2	3	4	5
Yhteistyö päiväkodin ulkopuolisten toimijoiden (neuvola, sosiaalitoimi yms.) kanssa on lisääntynyt	1	2	3	4	5
Henkilökunta tuntee työyhteisön eri ammattiryhmät	1	2	3	4	5
Henkilökunta hyödyntää moniammatillista osaamista työssään	1	2	3	4	5

Muita ajatuksia moniammatillisuudesta hankkeen jälkeen:

Jotakin muuta, mitä haluat vielä tuoda esiin:

Kiitos vastuksistasi!

KIRJALLISUUSKATSAUS

Sisäänottokriteerit:

- Tutkimus on julkaistu vuoden 2007 jälkeen
- Tutkimus käsittelee varhaiskasvatusta
- Tutkimus käsittelee varhaiskasvatuksen lisäksi jotakin seuraavista aiheista: osallisuus, vuorovaikutus, lapsilähtöisyys tai moniammatillinen yhteistyö
- Tutkimus on väitöskirjatasoinen tai artikkeli
(Loppuun koottu vielä Theseuksesta löytämämme aiheeseemme läheisimmin liittyvät opinnäytetyöt)

Poissulkukriteerit:

- Tutkimusta ei ole toteutettu päiväkotiympäristössä
- Tutkimus/artikkeli ei saatavilla tai maksullinen
- Tutkimus/artikkeli ei käsittele tutkimusaihettamme tarpeeksi läheisesti

Tietokanta	Hakusanat ja hakutyyppi	Tulokset	Hyväksytyt
Finna.fi	varhaiskasvatus OR päiväkodit OR päivähoito AND toiminta OR kehittäminen OR lapsilähtöisyys OR lapsikeskeisyys OR osallisuus OR	162	4

	vuorovaikutus OR moniammatillisuus		
EBSCO	early childhood education AND daycare AND participation AND interaction OR communication	4	(2) ei saatavilla
Arto	varhaiskasvatus OR päiväkodit OR päivähoito AND toiminta OR kehittäminen OR lapsilähtöisyys OR lapsikeskeisyys OR osallisuus OR vuorovaikutus OR moniammatillisuus	5	1

Tekijä, vuosi ja maa	Tutkimuksen tarkoitus	Kohderyhmä, aineistonkeruun menetelmä	Intervention sisältö ja keskeiset tulokset
Virkki, P. 2015. Suomi.	Kuvata ja ymmärtää lasten toimijuutta ja osallisuutta sekä kehittää tutkimuksen kohteena olevan kaupungin varhaiskasvatuksen suunnittelumallia lasten osallisuutta edistäväksi erityisesti päiväkotikontekstissa.	Lappeenrannan kaupungin varhaiskasvatus. Tutkimus toteutettiin mm. kertomusten, lasten ja kasvattajien haastattelujen ja valmiiden dokumenttiaineistojen pohjalta.	Lasten osallisuus on riippuvainen siitä, millaiseksi heidän toimijuutensa päiväkodissa muodostuu. Lapset korostivat osallisuuden yhteisöllisyyttä ja kasvattajat sen yksilöllisiä elementtejä. Kasvattajien tulisi tiedostaa lasten osallisuus entistä laajemmin.

<p>Koivisto, P. 2007. Suomi. Päiväkodin toimintakulttuurin kehittäminen lasten itsetuntoa vahvistavaksi.</p>	<p>Kehittää päiväkodin kasvatuskäytäntöjä ja toimintatapoja lasten itsetuntoa vahvistaviksi yhteistyössä henkilökunnan kanssa.</p>	<p>Jyväskyläläisen päiväkodin henkilökunta: 5 lastentarhaopettajaa, 4 lastenhoitajaa, 4 perhepäivähoitajaa, 1 harjoittelu ja 2 työmarkkinatuella palkattua ylioppilasta. Kyselyt (avoimet ja strukturoidut kysymykset), johtajan haastattelut, päiväkirjat, videonauhoitukset käytännön tilanteista, toinen kysely (avoimet ja strukturoidut kysymykset), lasten haastattelut, tutkijan päiväkirjamerkinnot.</p>	<p>Yksilöt ja yhteisö kehittyvät vuorovaikutteisesti ja molempia prosesseja tarvitaan toimintakulttuurin muuttamiseen. Kasvattajien kasvatuskäytäntöjen ja toimintatapojen muutos vaikuttaa toimintakulttuurin muutokseen, joka edistää taas kasvattajien kehittymistä. Tärkeiksi tekijöiksi osoittautuivat yhteiset tavoitteet, yhteinen tietämys, avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri sekä sisäinen ja ulkoinen palaute.</p>
<p>Holkeri-Rinkinen, L. 2009. Suomi. Aikuinen ja lapsi vuorovaikutusta rakentamassa: Diskurssianalyttinen tutkimus päiväkodin arjessa.</p>	<p>Tarkastella yksityiskohtaisesti aikuisten ja lasten välistä vuorovaikutusta päiväkodissa.</p>	<p>3-6-vuotiaiden lasten päiväkotiryhmä. Päiväkotiryhmästä kerätty videomateriaali ja havainnointi.</p>	<p>Tutkimus osoittaa, että elämä päiväkodissa on hyvin monimuotoista. Aikuisten ja lasten välillä on runsaasti vuorovaikutustoimintaa. Haasteena lapsilla näyttäisi olevan kuulluksi ja huomatuksi tuleminen. Ulospäin pieneltä näyttävät valinnat olivat useasti merkityksellisiä ajatellen vuorovaikutuksen ja toiminnan jatkumista sekä tilanteen ilmapiiriä.</p>

<p>Kangas, J. 2016. Suomi. Enhancing children's participation in early childhood education through the participatory pedagogy.</p>	<p>Tuottaa tietoa lasten oikeuksista ja osallisuudesta suomalaisessa varhaiskasvatusympäristössä.</p>	<p>Tutkimukseen osallistui 1714 pääkaupunkiseudun päiväkodissa työskentelevää kasvattajatiimiä 350 päiväkodista. Tiimit koostuivat 3721 kasvattajasta, jotka työskentelevät yhteensä 19907 lapsen kanssa. Aineistonkeruu toteutettiin henkilökunnalle suunnatun kyselyn avulla.</p>	<p>Kasvattajat pitivät tärkeinä lasten näkemysten kuulemistakin, korostivat lasten oikeuksien ja mielipiteiden ilmaisemista sekä mahdollisuutta tehdä aloitteita. Tulosten avulla on kehitetty ”Osallisuuden pedagogiikan” viitekehys, jonka avulla lasten osallisuuden esteitä voidaan tarkastella ja osallisuuden mahdollistumista edelleen kehittää varhaiskasvatuksessa</p>
<p>Hyvönen, P., Kronqvist, E-L., Järvelä, S., Määttä, E., Mykkänen A. & Kurki, O. 2014. Suomi. Interactive and child-centred research methods for investigating efficacious agency of children.</p>	<p>Esimerkkitapausten kautta osoittaa, että vuorovaikutukselliset ja lapsilähtöiset menetelmät aidoissa ympäristöissä voivat ratkaista nykyiset haasteet lapsia tutkittaessa ja tuottaa syvempää ymmärrystä lasten tehokkaasta oppimisesta.</p>	<p>Ensimmäiseen tutkimukseen osallistui 24 6-8-vuotiasta lasta. Aineistonkeruumenetelmänä oli havainnointi videotallenteista ja lasten haastattelut. Haastattelut olivat puolistrukturoituja. Toiseen tutkimukseen osallistui 17 7-9-vuotiasta lasta. Aineistonkeruumenetelmänä oli avointa keskustelua, havainnointia ja videoituja haastatteluja.</p>	<p>Tutkimuksessa todettiin, että opettajat voivat tukea lapsen itseluottamusta. Lapsen ja opettajan väliseen vuorovaikutukseen tulisi kiinnittää huomiota tukeakseen lapsen tehokkuutta ja sitoutumista oppimiseen. Lapset oppivat luottamuksesta omiin kykyihinsä havainnoimalla ja vertailemalla muiden onnistumisia tai tavoitteiden saavuttamista omaan suorituskyyntensä. Tunnetilat eli tunteet ja ajatukset ovat tutkitusti tärkeimmät itseluottamukseen ja itsesääteilyyn vaikuttavat tekijät.</p>

Tietokanta	Hakusanat ja hakutyyppi	Tulokset	Hyväksytyt
------------	-------------------------	----------	------------

Theseus.fi	Varhaiskasvatus AND toimintakulttuuri	9	1
	Varhaiskasvatus AND vuorovaikutus AND lapsilähtöisyys	11	1
	Varhaiskasvatus AND osallisuus AND vuorovaikutus	29	1

Tekijä, vuosi ja maa	Tutkimuksen/projektin tarkoitus	Kohderyhmä, aineistonkeruumenetelmä/ projektissa käytetyt menetelmät	Intervention sisältö ja keskeiset tulokset
Kallio, H & Puhakka, N. 2017. Suomi	Selvittää Nakkilassa sijaitsevan päiväkotin Kuperkeikan toimintakulttuurin nykytilaa	Tutkimus toteutettiin kyselynä 19 henkilökunnan jäsenelle	Päiväkoti on toimintakulttuuriltaan lapsilähtöinen, huoltajien osallisuus pääosin riittävää, leikki oleellinen osa toimintaa ja moniammatillisuus näyttäytyi työyhteisön sisäisenä
Koivula, M. 2010. Suomi	Selvittää, miten lapsilähtöisyys toteutuu Satulinnan päiväkodissa.	Tutkimus suoritettiin teemahaastatteluna yhdeksälle kasvattajalle	Päiväkodissa toteutetaan lapsilähtöistä varhaiskasvatusta
Kiiskinen, J. & Korpinen, K. 2011. Suomi	Kartoittaa vanhempien osallisuutta Lastentalon päiväkotin Kannuksessa.	Tutkimus toteutettiin dialogisena vertaisprosessina lasten vanhemmille sekä henkilökunnalle. Haastatteluun osallistui 35 vanhempaa.	Sekä vanhemmat että päiväkodin työntekijät tiedostivat kasvatuskumppanuuden tärkeyden. Kasvatuskumppanuus ei toteutunut täysivaltaisesti kaikkien vanhempien kohdalla. Päivittäisen tiedonvaihdon toivottiin olevan runsaampaa.